

דברי משיח היתשמייה

התוועדות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר

חלק שני

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

הוספות: יומני תשל"ח ותשמ"ז בפרסום ראשון

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

ה' תהא שנת פדות המשיח

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ תז"מ – הננו מוציאים לאור "הנחה" מהתוועדות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר תשמ"ה ("ויהי בארבעים שנה") חלק שני – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ה" חלק שלישי.

בתור הוספה, בא בסוף הקונטרס יומן א' התמימים מתקופה זו בשנת תשמ"ז, ויומן מתקופה זו בשנת תשל"ח שנכתב ע"י הרה"ח ר' מאיר הארליג ע"ה¹ – בפרסום ראשון.

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תש"י-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשל"ח-ט ותשמ"ה-ז), שיאיל לשלח למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

ב' אייר ה'תשפ"ה (ה' תהא שנת פדות המשיח),

שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ברוקלין, נ.י.

(1) היומנים באים כאן כלשונם, בלי שילוב יומנים אחרים מתקופה זו, וכוללים כו"כ פרטים שלא נתפרסמו ע"ע. תורתנו נתונה לה' יוסף הכהן ש"י כהן שהמציא לדינו את ארכיון יומני ר' מאיר הארליג ע"ה המתפרסמים לאחרונה [פרטים מיומן זה שולבו ביומן הנדפס בדברי משיח תשל"ח ח"ג, ולחביבותא דמילתא וע"פ בקשת רבים מתפרסם כאן היומן כלשונן].

(2) השיחה הנוכחית נערכה ע"י שילוב ב' הנחות: של "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק", בתוספת פרטים ע"פ הקלטת ה"חזרה" (של ר' י.ב.).

— שיחה ג' —

כו. רגיל ג"כ לקשר התוועדות ביום השבת עם פרשת השבוע, ובמיוחד עם פרש"י בפרשת השבוע, ובפרט ע"פ דברי רבותינו נשיאנו¹⁴⁷ שבפרש"י יש "יינה של תורה", נוסף למ"ש השל"ה¹⁴⁸ שברש"י יש "נפלאות שבתורה";

וגם עם ענין בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו; ובשבועות הקיץ שבהם לומדים פרקי אבות – גם עם ענין בפרק דשבת זו; ובשנה האחרונה – עם ענין בשיעור היומי בספר הרמב"ם.

ומכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית¹⁴⁹, בודאי שלכל הענינים המתקיימים בשבת זו יש שייכות ביניהם ושייכות לשבת, וצריכים למצוא את הקשר ביניהם, ונוסף לזה – להפיק הוראה בעבודת ה' מכל הענינים.

כו. כמדובר כמה פעמים¹⁵⁰ בנוגע לפרש"י על התורה, פירושו הוא באופן ד"לא פחות ולא יותר", הוא אינו כותב ענינים מיותרים שאינם נוגעים ל"בן חמש למקרא"¹⁵¹ בלימוד החומש ע"פ פשוטו של מקרא, ועד"ז אינו משאיר דברים בלתי מובנים בפשוטו של מקרא.

ולפי זה, מתעוררת שאלה על רש"י בפרשתנו:

בריש הפרשה¹⁵² כתיב: "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל ויאמר אל אהרן קח לך עגל . . ואל בני ישראל תדבר לאמר גו".

ומתעוררת השאלה בפשוטו של מקרא – כפי שאכן שואלים הרמב"ן (בחלק הפשט, לא בחלק הסוד שבפירושו), אור החיים הקדוש (בחלק הפשט) וכלי יקר: עד עכשיו ה"בן חמש למקרא" למד שמשה תמיד דיבר ומסר את ציוויי הקב"ה לבני ישראל, וא"כ מדוע כתוב כאן שמשה אומר לאהרן "ואל בני ישראל תדבר", שאהרן ידבר איתם, ולא משה בעצמו כרגיל?

אי אפשר להשיב שאין זו קושיא – כי המפרשים שואלים בפירוש קושיא זו, ולכאורה גם הבן חמש שואל קושיא זו.

(150) ראה לק"ש ח"י ע' 13. ח"כ ע' 25. ובכ"מ.

(151) אבות פ"ה מכ"ב.

(152) ט, א.ג.

(147) "היום יום" כט שבט.

(148) קפא, א.

(149) ראה כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סקי"ט.

קכב (צט, ב ואל"ך). וש"נ.

ואי אפשר לומר שרש"י סומך על המפרשים שבאו לאחריו, כי כאמור: בפרש"י הוא "לא פחות", הוא מבאר את כל הענינים ל"בן חמש למקרא"; אפשר לומר שהרמב"ן סומך על רש"י, אבל לא להיפך.

זאת ועוד: גם "זקני ישראל" עמדו שם, והבן חמש כבר למד מה הי' תפקידם של זקני ישראל – הם היו המנהיגים שנתנו הוראות לבני ישראל (כפי שהי' הסדר עוד במצרים¹⁵³, ועאכ"כ אחרי מתן תורה), ובפרט ע"פ מה שלמד בפרשת יתרו¹⁵⁴ שמשו מינה "ראשים על העם שרי אלפים וגו'", שנתנו לבני ישראל הוראות כו'. ואם מאיזו סיבה לא דיבר משה עצמו עם בני ישראל ביום השמיני – הי' עליו למסור לזקני ישראל שהם ידברו עם בני ישראל, ומדוע בחר דוקא באהרן, במעמד זקני ישראל, שהוא ידבר עם בני ישראל?

וכפי שיתבאר לקמן.

כח. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו מתעכב על המסופר בזהר¹⁵⁵ שר' ייסא אמר שאביו "אוליף לי' כל יומא ג' מילין דאורייתא ובליליא ג' מילין דחכמתא דאגדתא", ומבאר¹⁵⁶ ש"ביחד הם ו' דברים לנגד אות ו' שבשם, ונחלקים לב' חלוקות ג' באורייתא וג' באגדתא, הוא לנגד חג"ת נה"י . . . הג' מילין דאורייתא לנגד חג"ת . . . וזה הי' אוליף לו ביום, שמדת היום הוא ז"א ועיקרו דז"א הוא חג"ת . . . וג' מילין דאגדתא הוא לנגד נה"י כו'".

אבל אינו מבאר את ההוראה מזה בעבודת ה', בהסתמכו שאלו הלומדים זהר, ובפרט עם הערותיו על הזהר, יבינו זאת לבד.

וכפי שיתבאר לקמן.

כט. בשבת זו מתחילים ללמוד פרקי אבות, ולומדים את הפרק הראשון.

פרקי אבות מתחיל בסדר המסורה של התורה: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה".

וצריך להבין:

בשלמא משה ויהושע וזקנים ואנשי כנסת הגדולה, מובנת שייכותם למסורת התורה: משה ויהושע היו אלו שמסרו את התורה לבני ישראל ופסקו הלכות וכו', ועד"ז "זקנים" – "זקן זה שקנה חכמה"¹⁵⁷, ועד"ז אנשי כנסת הגדולה הם סנהדרין;

אבל איזו שייכות יש ל"נביאים" למסורת התורה? ענינו של נביא הוא לומר עתידות, לומר מוסר וכיו"ב, אבל לא למסור תורה ולפסוק הלכות. ואדרבה: "אין נביא רשאי

(156) לקוטי לוי"צ לזח"ג ס"ע ער ואילך.

(157) קידושין לב, ב.

(153) ראה שמות ג, טז. בהעלותך יא, טז ובפרש"י.

(154) יח, כה.

(155) ח"ג לט, ב.

לחדש דבר¹⁵⁸ (חוץ מהוראת שעה¹⁵⁹), ועל זה מגיע לו עונש מיתה, כפי שמאריך הרמב"ם (בספרו יד החזקה¹⁶⁰ ובהקדמה לפירוש המשניות¹⁶¹)?

שאלה זו לכאורה הי' צריך הרמב"ם לתרץ בפירוש המשניות שלו על המשנה באבות. והוא אכן מבאר זאת שם: הרמב"ם כותב על משנה זו "כבר ביארנו בפתיחת מאמרנו בזה החיבור תואר הקבלה איך היתה", וע"פ מה שכותב בהקדמה לפירוש המשניות שלו מובן כיצד מתאים לכלול "נביאים" בסדר מסורת התורה:

נביא הרי הוא גם חכם גדול ובעל מעלות לגבי שאר בני אדם, כמ"ש הרמב"ם¹⁶² ש"מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה וגיבור במדותיו ולא יהא יצרו מתגבר עליו . . . והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאוד". ומצד כל מעלות אלו הוא נעשה אדם מעולה, מזוכך בשכל וחדור ביראת שמים, ובמילא זה פועל גם שלימוד התורה שלו יהי' באופן נעלה ביותר, כמ"ש¹⁶³ "ונפשי כעפר לכל תהי' (כאשר יש ביטול ויראת שמים כו', שאז) פתח לבי בתורתך".

ועפ"ז מובן שגם ל"נביאים" יש שייכות לסדר מסורת התורה, לא בתור נביאים אלא בתור חכמים ויראי שמים כו'.

ל. בשיעור רמב"ם היום¹⁶⁴ מדבר אודות הענין ידיעה ובחירה, ומבאר¹⁶⁵ כיצד אין סתירה ביניהם, כי הידיעה למעלה אינה מכריחה את בחירת האדם, וגם מבאר¹⁶⁶ את השאלה "הלא כתוב בתורה¹⁶⁷ ועבדום ועינו אותם הרי גזר על המצריים לעשות רע", כמבואר שם.

ובכללות הענין – צריך להבין:

כללות הביאור שניתן על זה שידיעה אינה סתירה לבחירה, היא (כמדובר פעם בארוכה¹⁶⁸):

סתירה לבחירה – היא גזירה, כי גזירה מכריחה את האדם. אבל ידיעה אינה גזירה; ידיעה אינה מכריחה את האדם.

דוגמא פשוטה לזה: כאשר נמצא היכן-שהוא אדם יודע עתידות, הנה זה שמספר שפלוני הנמצא בקצוי תבל יעשה כך וכך בעתיד – אינו מכריח ומשפיע כלל על בחירתו של השני.

(164) הל' תשובה פ"ד.ו.

(165) פ"ה ה"ד.ה.

(166) פ"ו ה"ה.

(167) לך לך טו, יג.

(168) ראה לקו"ש ח"ז ע' 366 ואילך. ועוד.

(158) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"א.

(159) שם ה"ג.

(160) שם ה"א.

(161) סד"ה דע כי כל מצוה ואילך.

(162) הל' יסוה"ת פ"ז ה"א.

(163) תפלת "אלקי נצור" (ברכות יז, א).

וכפי שזהו באמת בפועל בנוגע לנביא: אע"פ שהנביא יודע ומתנבא על העתיד, אין זה משפיע ומכריח בחירת האדם.

אמנם על זה אפשר עדיין לשאול: בשלמא ידיעה עצמה אינה מכריחה את הבחירה, אבל כאשר הידיעה נמשכת בדיבור זה יכול להשפיע¹⁶⁹, כפי שרואים שאפילו בנוגע לדיבור של איש פשוט נאמר¹⁷⁰ "אל תפתח פה כו'", כי דיבור יכול להכריח, ועכ"פ להטות את המציאות, ועאכו"כ דיבור של נביא אמת¹⁷¹?

ועל זה מוסיפים ביאור (על האמור לעיל), שהידיעה למעלה (ומזה נעשית כן ידיעת הנביא) היא ממש כמו ידיעה אחרי המעשה (אחרי הבחירה), כי אצל הקב"ה עבר הוא ועתיד הוא כאחד במחשבה וסקירה אחת, ולכן ידיעתו (לפני המעשה) היא בדיוק כמו ידיעה אחרי המעשה [ובכדי להסביר כיצד שייכת כזאת ידיעה, לזה זקוקים למ"ש הרמב"ם שאין ידיעת הקב"ה כידיעתנו, ו"אין בנו כח לידע היאך ידע הקב"ה כו"],

ובנוגע לידיעה אחרי המעשה הרי מובן ופשוט שאפילו אם כולם יודעים שאדם פלוני בחר כך וכך ואומרים זאת בדיבור, אין זה פוגע כלל בבחירתו, כי הבחירה היא הסיבה והידיעה (לאחר שבחר כך) היא המסובב, ואם הוא הי' בוחר באופן אחר היו יודעים שהוא בחר באופן אחר.

זאת ועוד: אפילו כשנביא התנבא בפועל לרעה ואמר זאת בדיבור, פוסק הרמב"ם¹⁷² שיכול להיות בזה שינוי לטובה, "שהקב"ה ארך אפים ורב חסד וניחם על הרעה ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם כאנשי נינוה כו'". ומזה רואים שאפילו אחרי נבואת ודיבור הנביא, אין זה מכריח את בחירת האדם והוא יכול לעשות תשובה וזה ישתנה לטובה (כמדובר פעם בארוכה¹⁷³).

וזהו הביאור הפשוט הנותן להבין את הענין ידיעה ובחירה, ובסיכום: ידיעה אינה מכריחה בחירה, ובלשון מדויקת יותר – ידיעה אחרי הבחירה אינה מכריחה את הבחירה, אלא מסובבת ממנה.

וע"פ ביאור זה – מתעוררת "קלאץ קשיא". וכמדובר כמה פעמים¹⁷⁴ שמפני סיבות שונות לא לומדים את כללי דרכי הלימוד – כיצד צריכים ללמוד ענין:

עבדי הנביאים" (עמוס ג, ז), ישנו בזה ענין נוסף – שנמשך ונתגלה למטה בדיבורו של הנביא, בשר ודם, שענין זה פועל כבר בעולם דלמטה. ובמכל שכן וקל וחומר מדיבורו של אדם סתם (שאינו נביא) – שאמרו חז"ל "אל יפתח אדם פיו כו'", מכיון שהדיבור פועל. (172) הל' יסוה"ת פ"י ה"ד.
(173) שיחת פסח שני תשד"מ (בדברי משיח ח"ד).
(174) שיחת ש"פ משפטים (לעיל ח"ב ע' 000). וש"נ.

169) ראה תו"ח תולדות יג [קנר], ד. לקו"ש חט"ו ע' 30 ואילך. וש"נ.
(170) ראה ברכות יט, סע"א. ס, א. כתובות ח, ב.
(171) בהנחה אחרת מובא ענין זה לקמן סל"א בנוגע לשאלה שלכאורה הגזירה "בקרובי אקדש" הכריחה את הבחירה של גרב ואביהוא. ושם: ולא עוד, אלא שגזירה זו נאמרה למשה – ברוגמת נבואה שנאמרה לנביא, שמלכר העובדה שזהו דבר ה', "גלה סודו אל

מכיון שהביאור הנ"ל הוא ביאור ותירוץ פשוט על הסתירה ידיעה ובחירה – מדוע הרמב"ם אינו כותב זאת, ומדוע אינו כותב זאת הראב"ד בהשגתו על רמב"ם זה, ושאר המפרשים המשיגים על הרמב"ם?!

לא. ע"פ המבואר לעיל אפשר להסביר גם ענין בפרשתנו (וזהו הקשר של פרשתנו לשיעור היומי ברמב"ם):

בנוגע למיתת נדב ואביהוא אמר משה לאהרן¹⁷⁵ "הוא אשר דיבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד", ופירש"י: "היכן דיבר, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי"¹⁷⁶ אל תקרי בכבודי אלא במכובדי, אמר לו משה לאהרן יודע הייתי שיתקדש הבית במיועדיו של מקום והייתי סבור או בי או בכ, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך".

ומתעוררת השאלה: מכיון שהקב"ה כבר גזר מקודם (בדיבור) ש"בקרובי אקדש", לכאורה זה הכריח את הבחירה של נדב ואביהוא שהיו מוכרחים לחטוא ולהקריב "אש זרה אשר לא ציוה אותם"¹⁷⁷, ו"שתויי יין נכנסו למקדש" (כפרש"י), בכדי שע"ז יוכל להיות "בקרובי אקדש" ע"י מיתת נדב ואביהוא?

וע"פ הנ"ל, זה מובן:

אע"פ שהקב"ה אמר "בקרובי אקדש", הרי אח"כ ה' יכול להיות שינוי לטובה בחלק הבלתי רצוי ד"בקרובי אקדש", שזה לא יהי' ע"י חטא ומיתת בני אהרן, אלא באופן אחר, כמו שהי' אצל רבי עקיבא ש"נכנס (לפרדס) בשלום ויצא בשלום"¹⁷⁸, הוא נכנס לשם ויצא משם בשלום נשמה בגוף בשלימות (לא כמו אצל שאר השלושה). ועד"ז הי' יכול להיות אצל בני אהרן אם הם היו בוחרים להתנהג בשלימות, באופן ד"נכנס בשלום", ואז הי' ה"בקרובי אקדש" רק למעליותא בתכלית השלימות.

וכמבואר בארוכה באור החיים¹⁷⁹ (בסגנון שלו) גודל ההפלאה דעבודת בני אהרן בכניסתם למשכן, כפי שאומר על זה לשונות נפלאים, וכמבואר בארוכה בחסידות¹⁸⁰ גודל הרצוא דבני אהרן; והחסרון שלהם הי' שהי' חסר אצלם הענין ד"שוב", ולכן זה הי' חטא.

ונמצא, שאע"פ שהקב"ה אמר "בקרובי אקדש", היתה לבני אהרן את הבחירה שכניסתם למשכן תהי' בתכלית השלימות, רצוא עם שוב, ע"ד שהי' אצל רבי עקיבא "נכנס בשלום ויצא בשלום", ואז הי' ה"בקרובי אקדש" באופן שהם היו נשארים לחיות

180) מאמרי אדה"ז אתהלך – לאזניא ע' לג ואילך. דרך חיים שער התפלה פל"ב (מ, ב). ד"ה וידבר גר' אחרי מות תרמ"ט פ"ב (סה"מ תרמ"ט קה"ת, תשפ"ב) ע' רמה^(יח) ואילך). המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסז.

175) פרשתנו י, ג.
176) תצוה כט, מג.
177) פרשתנו שם, א.
178) חגיגה יד, ב.
179) ר"פ אחרי.

נשמות בגופים אע"פ שהיתה אצלם הכניסה למשכן באופן הכי נעלה, ע"ד שהי' אצל רבי עקיבא שאע"פ שנכנס לפרדס הי' אח"כ "יצא בשלום". ועד"ז הי' בענין זה גופא אצל משה ואהרן, שהם נכנסו למשכן לעשות שם את העבודה, ויצאו בשלום.

לב. ומכל הענינים האמורים יש להפיק הוראה בפועל בעבודת ה'.

ובכללות, ההוראה בעבודה בפועל מכל הענינים היא – הענין דעשיית דירה לו ית' בתחתונים, ששלימותו תהי' לעתיד לבוא, ב"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁸¹, כשיראו בגלוי את הדירה לו ית' בתחתונים, ויהי' "לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות כו'", אלא מצב של "שבת ומנוחה לחיי העולמים", "ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

אבל גם לפני הגאולה, בערב "יום שכולו שבת ומנוחה" – צריך להיות ה"טועמי חיים זכו"¹⁸², טעימה מכל תבשיל ותבשיל של הגילויים ד"יום שכולו שבת ומנוחה"¹⁸³, כפי שהי' עוד בגלות מצרים "ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם"¹⁸⁴, עד"ז צריך להיות עוד בגלות זו הענין ד"אור במושבותם" בכל הענינים, שזוכים לכל הברכות בבני חיי ומזוני רויחי ובכולם רויחי ובאופן גלוי,

שזה נפעל עי"ז שבני ישראל עוד בזמן הגלות מכניסים אור בכל העולם כולו עי"י נר מצוה ותורה אור¹⁸⁵ בכלל, ובמיוחד – ע"י הפצת המעיינות חוצה, שניתוספה במיוחד בסוף זמן הגלות, בתור הכנה לגאולה האמיתית והשלימה:

בזמן האריז"ל נעשה "מצוה לגלות זאת החכמה"¹⁸⁶, אח"כ בזמן הבעש"ט החל הענין ד"יפוצו מעיינותיך חוצה"¹⁸⁷, ואח"כ ביי"ט כסלו, "אחרי פטרבורג", החל עיקר הענין דהפצת המעיינות חוצה¹⁸⁸, והולך ומתפשט מדור לדור, עד שהגיע ע"י נשיא דורנו גם לחצי כדור התחתון, היינו במקום הכי תחתון.

וכידוע תורת אדמו"ר הזקן (במאמר ד"ה "להבין קושיית התוכנים"¹⁸⁹) שמתן תורה (בגלוי) הי' בחצי כדור העליון, לא בחצי כדור התחתון, וכמבואר בארוכה במכתב הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹⁰.

בכש"ט (הוצאת קה"ת) בתחלתו.
(188) ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.
(189) מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' שי (ושם ע' רצג ואילך). ח"ב ס"ע תעריז (ושם ע' תעה"ו. ע' תעז ואילך). וראה גם ד"ה להבין איך המקום בטל לגבי למעלה מן המקום להצ"צ. סה"מ תרס"ד (קה"ת, תשנ"ד ואילך) ס"ע קלג"ד, ובהנסמן שם. אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קסא.
(190) אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וראה שם ע' שלא.

(181) תמיד בסופה.
(182) נוסח תפלת מוסף דשבת.
(183) ראה פנ"ח שער (יח) השבת רפ"ג. לקו"ש ח"ב ע' 475. חט"ו ע' 282. ח"כ ע' 173.
(184) בא י, כג.
(185) משלי ו, כג.
(186) אגה"ק סכ"ו (קמב, ב). וראה הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות (נדפס גם בהוספות לקונטרס עה"ח הוצאת קה"ת ע' 76 ואילך).
(187) ראה אגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפסה

ותוכן הענין הוא: בחצי כדור התחתון אלקות הוא בגלוי יותר, ולכן מתן תורה בגלוי הי' בחצי כדור העליון, בהר סיני בסמיכות לארץ ישראל, משא"כ בחצי כדור התחתון אלקות הי' אז בהעלם, ולכן לא הגיע לשם בגלוי הענין דמתן תורה.

וכפי שהתבטא גם בפשטות: מתן תורה הי' בבוקר¹⁹¹, ובמילא נמצא שבשעת מתן תורה, כשהי' בוקר (אור וגילוי) בחצי כדור העליון, הי' אז לילה (חושך והעלם) בחצי כדור התחתון (כפי שרואים זאת בפשטות, שכאשר שם הוא בוקר, בחצי כדור התחתון הוא לילה).

אבל זה הי' מצד הגילוי מלמעלה דמתן תורה; ואח"כ, ע"י עבודת האדם, צריך יהודי להמשיך ולגלות תורה (שניתנה במתן תורה בחצי כדור העליון) גם בחצי כדור התחתון. כפי שהי' אח"כ בפועל, שלאחר כו"כ דורות הובאה התורה גם בגלוי לחצי כדור התחתון, עד ששם החל בגלוי ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר הענין דהפצת המעיינות חוצה, ושם אף נעשה עילוי נעלה ביותר (מהגילוי דתורה והפצת המעיינות חוצה בחצי כדור העליון), כי התחתון תחתון ביותר מגיע לגבוה גבוה ביותר¹⁹².

ובחצי כדור התחתון ניתוסף אח"כ עוד יותר ועוד יותר בהפצת המעיינות חוצה, עם כל שלושת הענינים שבזה: "יפוצו" – לא רק שמביאים את המעיינות אלא מפיצים אותם, ו"מעיינותיך" – המעיינות עצמם, ב"חוצה" – חוצה שאין חוצה ממנו.

וזה פועל שבכל העולם כולו נעשה גילוי התורה וגילוי אלקות, ובמילא זה פועל שתהי' דירה לו ית' בתחתונים, בכל חלקי העולם. וזה נעשה הכנה לשלימות הגילוי דאלקות בכל העולם כולו לעתיד לבוא, ו"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

לג. זה קשור גם עם סיום ספר הרמב"ם:

מכיון ש"קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש עסיק באורייתא ומקיים עלמא⁸², מובן שבכדי שתהי' שלימות הבירור דכל העולם כולו, עד לגאולה בכל העולם כולו, צריכה להיות קודם שלימות כל התורה בגילוי, ואז זה נמשך מהתורה בעולם. אם יש רק חלק מהתורה ולא שלימות כל התורה, אז יש רק את השלימות והגאולה של החלק בעולם שנמשך מחלק זה בתורה.

ועפ"ז מובן גודל העילוי דספר "משנה תורה" להרמב"ם:

הרמב"ם כותב בהקדמתו, ש"חיבור זה מקבץ לתורה שבעל פה כולה. . . לפיכך קראתי שם חיבור זה משנה תורה, לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחילה ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה".

כל הגבוה כו'. שערי אורה שער הפורים נח, א ואילך.
סה, א ואילך. ועוד.

(191) יתרו יט, טז.
(192) ראה הנסמן בס' המפתחות לספרי אדה"ז ערך

ומזה מובן, שכאשר לומדים את כל ספר הרמב"ם ומסיימים אותו – יש בגלוי את כל התורה כולה. ובמילא מובן שמכיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא כו", נמשכת מזה הגאולה השלימה בכל העולם כולו.

כאשר לומדים רק חלק מהתורה, נמשכת גאולה רק בחלק העולם השייך לחלק בתורה שלמדו, ובשאר חלקי העולם נשארת רק נתינת מקום לגלות, ובמילא אין זו גאולה שלמה לכל העולם.

ויתירה מזה: מכיון שזוהי "תורה אחת"¹⁹³, הנה כאשר חסר אפילו פרט אחד בתורה, חסר בשלימות כל התורה. ומזה מובן גם בעולם (שנמשך מהתורה), שכאשר חסרה הגאולה בחלק אחד בעולם (מכיון שחסר בחלק התורה השייך לחלק זה בעולם), חסר בגאולה השלימה בכל העולם (גם בחלק בעולם שבו כבר המשיכו גאולה), כי כל חלקי העולם קשורים.

וזהו העילוי דוקא דלימוד ספר הרמב"ם, הכולל את כל התורה. יכולים ללמוד את שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, מאמרי אדמו"ר הזקן, לקוטי תורה, תורה אור, מאמרים של רבותינו נשיאנו וכו' – שיש בזה את כל העילויים – אבל אין בזה את העילוי הזה דלימוד ספר הרמב"ם!

לד. ועד"ז הוא גם בנוגע לבני ישראל – שלימות העם:

בכדי שתהי' הגאולה השלימה עבור כל בני ישראל, זקוקים לשלימות העם, שיהי' בגלוי "כולנו כאחד", כי "כל ישראל חברים"¹⁹⁴, ואם חסר יהודי אחד רח"ל, חסר בשלימות דכל בני ישראל.

ואע"פ שכתוב¹⁹⁵ שאם צדיק אחד יעשה את עבודתו כדבעי הוא מביא את הגאולה האמיתית והשלימה עבור כל בני ישראל ועבור כל העולם – זהו מפני שכל בני ישראל הם עצם אחד (עוד יותר מ"כל ישראל חברים"), ו"עצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו"¹⁹⁶. וכאשר הצדיק האחד מתעסק בתורה ומצוות ובעניני הגאולה – אז עומד בגלוי ב"מקצת" שלו (להיותו רק יהודי אחד מכל עם ישראל) כיצד הוא תופס את כל העצם כולו, ובדיוק הלשון "תופס" – לא "מבין" או "משיג" וכיו"ב אלא "תופס" – המורה שהוא מקיף את הדבר לגמרי, כתפיסת בני אדם. ולכן הוא מביא את הגאולה עבור כל העצם, עבור כל בני ישראל.

כלומר, זה שיהודי אחד יכול להביא את הגאולה עבור כל בני ישראל אינו מצד כחו בתור יחיד (שאינן לו שייכות ליהודים אחרים), אלא עליו לקלוט ("דערהערן") כיצד

הקצרים ע' תג.

(196) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן קטז (צט,

ריש ע"ב). וש"נ.

(193) ל' הכתוב – בא יב, מט. צו ז, ז. שלח טו, טז.

(194) ע"פ ס' שופטים כ, יא. ראה אגה"ק סכ"ב.

(195) ראה ד"ח ס"פ נח (כג, ריש ע"ד). מאמרי אדה"ז

הוא רק "מקצת" מכל העצם, "מחצית השקל" בלבד, ובכדי לפעול את הגאולה הוא זקוק לכך שה"מקצת" שלו תופס בכל העצם כולו, הוא זקוק לשאר בני ישראל, אבל ביחד עם זה – ע"י עבודתו המקצת שלו תופס בכל העצם.

לה. ומשלימות התורה ושליומות העם (עם ישראל), זה נמשך בשלימות כל העולם (כנ"ל), החל משלימות הארץ, ארץ ישראל, ומשלימות ארץ ישראל – נמשכת שלימות בכל הארצות, כמאחז"ל¹⁹⁷ שמתמצית ארץ ישראל שותה כל העולם כולו, עד לשלימות של זה לעתיד לבוא כש"עתידיה ארץ ישראל (עצמה) שתתפשט בכל הארצות¹⁹⁸.

והביאור בזה, דלכאורה אינו מובן מדוע "עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", מהי השייכות של ארץ ישראל לשאר הארצות?

וזה מובן מדין בנגלה: הדין הוא¹⁹⁹ ש"בקומו להתפלל אם הי' עומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל . . ויכוין גם כנגד ירושלים וכנגד המקדש וכנגד בית קודש הקדשים", כי שם הוא ה"שער השמים"²⁰⁰ שעל ידו עולות כל התפילות למעלה.

ומזה מובן ג"כ, דמכיון שענינה של תפילה הוא בקשת צרכיו, שכאשר חסר לו משהו מצות עשה להתפלל כו', מובן שכשם שכל התפילות עולות דרך ארץ ישראל כו'²⁰¹, כך גם המשכת הצרכים (ע"י התפילה שלו) היא דרך קודש הקדשים וארץ ישראל לכל הארצות, גם בחוץ לארץ. ומכיון שמילוי צרכיו פירושו בפשטות שלאדם המתפלל יהי' את מה שביקש כפשוטו, מובן שלא מספיק שהמשכת הצרכים מלמעלה תישאר בקודש הקדשים וארץ ישראל, אלא משם הם צריכים להימשך לכל אחד מישראל בכל מקום ומקום בכל העולם כולו.

כלומר, שארץ ישראל כוללת בתוכה את כל ההשפעות וההמשכות מכל העולם כולו, וביחד עם זה – (זה לא נשאר בארץ ישראל, אלא) זה נמשך מארץ ישראל לכל הארצות. וזהו הביאור בזה שמתמציתה של ארץ ישראל שותה כל העולם, כי כל הארצות מקבלות את פנימיות חיותם מארץ ישראל.

ועפ"ז מובן מדוע "עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" – כי אז תהי' השלימות של כל הענינים, ואז נראה בגלוי בכל העולם את אמיתת ענינה. ולכן גם יתגלה אז בגלוי כיצד ארץ ישראל כוללת את כל (ההשפעות וההמשכות של כל) הארצות, שלא רק ההמשכות יומשכו מארץ ישראל בשאר הארצות (כפי שזהו בזמן הזה), אלא ארץ ישראל עצמה תתפשט בכל הארצות.

(200) ויצא כח, יז ובפרש"י.

(201) ראה רמב"ם ריש הל' תפלה. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחלתו.

(197) תענית י, רע"א.

(198) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ד פ' שבת ור"ח (פ"א), ג. יל"ש ישע"י רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב. (199) שו"ע אדה"ז אר"ח סצ"ד ס"א. וש"נ.

לו. האמור לעיל בא בקשר עם זה שבמוצאי שבת זו מתקיים מלוה מלכה בקשר להפצת המעיינות חוצה וסיום ספר הרמב"ם, ועד"ז בימים שלאחרי זה מתקיימים סיומים בספר הרמב"ם, וסיום על לימוד ספר המדע (במחזור השני).

ובכדי לשתף את המתוועדים כאן בכל ענינים אלו, ועאכו"כ השתתפות בדבר גשמי – ינתן כעת משקה מהתוועדות זו עבור כל המסיבות המתקיימות עד יום השלישי, הסיום דמוצאי שבת (כפי שהדין הוא בנוגע להבדלה²⁰²).

ובזה גופא – ינתן המשקה על הסדר בזמנים שבהם מתקיימות המסיבות: לכל לראש – המלוה מלכה המתקיים במוצאי שבת זה, הנקרא "מלוה מלכה" על שם זה שיש עמו את שבת מלכתא²⁰³, ואח"כ עבור שאר המסיבות ההבאות בימים שלאחרי זה עד יום השלישי.

ויהי רצון, שכל הענינים יהיו בהצלחה רבה ומופלגה.

שיגשו כעת אלו העושים את ה"סיומים" וכו', ונשתף את כל המתוועדים כאן בענינים אלו ע"ז שינתן להם משקה מהתוועדות זו, שבה בני ישראל אמרו "לחיים" או ראו כיצד אחרים אומרים "לחיים".

ומכיון שזהו שבת – שיחלקו חלק מזה כאן, והשאר במסיבות.

[אחרי חלוקת המשקה הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "האפ קאזאק".]

— שיחה ד' —

לו. כאמור לעיל, מכיון שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ועאכו"כ כל דבר בתורה, מובן שלפרק דשבת זו (פרק א') יש שייכות לפרשה בתורה שקראו בשבת זו.

ונתעכב על ענין אחד שבו רואים את הקשר ביניהם:

בריש פרשתנו מדובר אודות יום הקמת המשכן (יום השמיני), וכיצד משה מצוה²⁰⁴ "זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", ומשה מצוה את אהרן שיעשה את העבודה, עד שע"ז נפעלה השראת השכינה במשכן.

וכפי שמפרש רש"י²⁰⁵: "כל ז' ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו... לא שרתה בו שכינה... לכן אמר (משה) זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו".

(204) ט, ו.

(202) שו"ע אדה"ז אר"ח סרצ"ט ס"ח. וש"נ.

(205) שם, כג (ד"ה ויצאו).

(203) שם ס"ש ס"ב.

כלומר, שדוקא משה מצוה ונותן את ההוראות כיצד תהי' השראת השכינה כאן למטה, אבל משה עצמו אומר ג"כ שדוקא אהרן הכהן עושה זאת בפועל, "אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס".

והביאור בזה בעבודה רוחנית²⁰⁶:

אמרו חז"ל²⁰⁷ "חסד ואמת נפגשו" חסד זה אהרן . . ואמת זה משה". ובעבודה: משה ענינו תורה (אמת), ואהרן ענינו תפילה (חסד). שתורה ענינה שכל הענינים נמשכים ממנה, היא נותנת את ההוראות כיצד צריכים להתנהג בכל ענין וענין; וחסד (תפילה) ענינה לפעול בעולם בפועל. ובכדי שתהי' שלימות הכל זקוקים לחיבור דתורה ותפילה, "חסד ואמת נפגשו", כלומר שכל הענינים, גם תפילה, צריכים להיות ע"פ תורה, אבל ביחד עם זה בכדי לפעול בעולם צריכים שיהי' לא רק תורה אלא גם הענין דחסד בפועל.

ולכן דוקא משה (תורה) ציוה לאהרן שיעשה את העבודה, וגם הודיע אודות מעלת אהרן, "אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס", ואהרן (תפילה, חסד) עשה את העבודה בפועל לפעול השראת השכינה כאן למטה. כלומר, שזהו החיבור דתורה ותפילה (משה ואהרן), משה ממשיך את מעלת התורה באהרן, וע"י שניהם יחד נעשית השראת השכינה בפועל.

לח. הקשר של זה לפרק דשבת זו:

בפרק איתא²⁰⁹: "הלל ושמאי קיבלו מהם (משמע'י ואבטליון) הלל אומר הוי מתלמידי של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", וממשיך במשנה שלאחרי זה: "הוא הי' אומר נגד שמא אבד שמה ודלא מוסיף יסף ודלא יליף קטלא חייב ודאשתמש בתגא חלף", ובמשנה שלאחרי זה: "הוא הי' אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני [משא"כ בשמחת בית השואבה אמר "אם אני כאן הכל כאן"²¹⁰, ואכ"מ²¹¹] ואם לא עכשיו אימתי".

ומכיון שכל מאמרים אלו הם מהלל, והם באים בהמשך זה לזה, מובן שיש ביניהם שייכות (וכדלקמן).

והביאור בזה:

הלל הוא בדוגמת משה רבינו. הלל בדורו הוא כמו משה בדורו, כפי שמשוה אותם הספרי²¹²: "ומשה בן מאה ועשרים שנה"²¹³, זה אחד מארבעה שמתו בן מאה ועשרים,

(210) סוכה נג, א.

(211) ראה גם לקו"ש ח"י"ז ע' 272 הערה 47. שיחת ש"פ נשא תשמ"ג בסופה (בדברי משיח ח"ד).

(212) ס"פ ברכה.

(213) ברכה לד, ז.

(206) בהבא לקמן – ראה ספר הערכים – חב"ד ערך אהרן (כרך ב' ע' מז ואילך). לקו"ש ח"י"ז ע' 113 ואילך. וש"נ.

(207) שמו"ר פ"ה, י.

(208) תהלים פה, יא.

(209) פ"א מי"ב-יד.

ואלו הם משה והלל הזקן ור' יוחנן בן זכאי ור' עקיבא, משה הי' במצרים מ' שנה ובמדין מ' שנה ופירנס את ישראל מ' שנה, הלל הזקן עלה מבבל בן מ' שנה ושימש חכמים מ' שנה ופירנס את ישראל מ' שנה כו".

וכפשטות הענין: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו" דור אחר דור עד הלל (שקיבל משמע'י ואבטליון), הנשיא בית דין בדורו²¹⁴, וממנו נמשכה אח"כ מסורת התורה הלאה.

דהיינו, שהלל ענינו תורה, כמו ענינו של משה.

ולכן: ע"ד מ"ש בפרשתנו שמשו (תורה) גילה את מעלת אהרן, "אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס", כך גם הלל (משה בדורו) תובע "הוי מתלמידיו של אהרן", מצד מעלת אהרן.

ובמה מתבטאת מעלת אהרן שלכן "הוי מתלמידיו" – "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה":

מעלת משה מתבטאת בתורה עצמה, והלימוד מזה עבור כל אחד מישראל הוא, שכל ענינו צריך להיות תורה. אבל מעלת אהרן מבטאת בזה שהוא פועל אצל אחרים ובעולם את ענין השלום, "אוהב שלום ורודף שלום" ו"אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", הוא פועל גם עם כאלו שהם "בריות בעלמא", שמעלתם היחידה היא שהם "בריות" של הקב"ה²¹⁵.

ולאידך גיסא: העבודה בעולם ע"י אהרן אינה באופן שאין לזה שייכות לתורה (משה), אלא בודאי העבודה גופא היא ע"פ תורה – כמודגש בזה שדוקא הלל (משה, תורה) מגלה את מעלת אהרן. ויתירה מזה – פעולת אהרן עצמו היא ע"י תורה דוקא, כסיום המשנה: "ומקרבן לתורה", כי שלימות המעלה דאהרן מתבטאת בזה שהוא פועל לא רק "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות", אלא גם "ומקרבן לתורה".

וכמו כן בהמשך מאמרי הלל הזקן במשניות שלאחרי זה (הבאות בהמשך למשנה זו) מדבר אודות ענין התורה – "נגד שמא אבד שמה ודלא מוסיף יסף ודלא יליף קטלא חייב", שכל זה מדבר אודות לימוד התורה, ועד "ודאשתמש בתגא חלף", "זה המשתמש במי ששונה הלכות כתרה של תורה", כדברי הגמרא במגילה²¹⁶, וכמבואר באגרת הקודש²¹⁷. כלומר, לא סתם לימוד התורה, אלא "כתרה של תורה", הלכות שבתורה (כדלקמן).

ונוסף לזה אומר הלל – "הוי מתלמידיו של אהרן", כלומר שהיחס לאהרן צריך להיות כמו תלמיד לרב המלמדו תורה: הוא צריך להיות תלמיד של הוראות התורה שציוה

(216) כח, ב.

(217) סכ"ט.

(214) ראה שבת טו, ב. פסחים סו, א. ועוד.

(215) ראה תניא פל"ב.

אהרן, כמ"ש²¹⁸ שענינו של אהרן הכהן (וכהנים בכלל) הי' גם "להורות את בני ישראל את כל החוקים גו'" לבני ישראל כיצד להתנהג, וכמ"ש²¹⁹ בנוגע לשבט לוי – שבטם של הכהנים: "וורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל", שזהו תוכן הענין דהוראת פסקי הלכות ("תגא").

ומכל זה רואים שעבודת אהרן קשורה עם תורה, ובתורה גופא – עם הלכות שבתורה.

כלומר: כאן מדובר לא רק אודות מעלת משה והלל (מעלת התורה לעצמה), או רק אודות מעלת אהרן (מעלת הכהונה לעצמה), אלא אודות החיבור דמשה (הלל) ואהרן, כהונה ותורה, "חסד ואמת נפגשו". הלל (משה שבדורו) מגלה את מעלת אהרן, וכיצד מעלת אהרן קשורה עם התורה, ועד לא תורה סתם אלא הלכות שבתורה, כתרה של תורה ("תגא").

כי (כנ"ל) בכדי שתהי' שלימות הענינים, זקוקים הן למשה והן לאהרן, הן לתורה והן לתפילה. ולכן דוקא כאשר משה מגלה את מעלת אהרן, ואהרן קשור עם תורה, אז נפעלת השראת השכינה למטה בעולם.

ועי"ז שמשה מגלה את מעלת אהרן, מיתוסף עליו גם במשה, בתורה עצמה, כמ"ש אח"כ²²⁰ שאהרן אמר הלכה ומשה "הודה ולא בוש" – ע"ד העילוי ד"ומתלמידי יותר מכולם"²²¹.

לט. והביאור בזה:

אע"פ שעיקר עבודת אהרן הוא כהונה (חסד) ולא תורה (עיקר ענינו של משה), הרי שלימות עבודתו היא דוקא כשזה קשור עם תורה.

כפי שמצוה התורה שתפקידו של כהן הוא (גם) "להורות את בני ישראל את כל החוקים גו'". כפי שמצינו בפרשתנו (כנ"ל), שמשה אומר אל אהרן "ואל בני ישראל תדבר לאמר גו'".

אבל כמובן, יש חילוק בין שייכות אהרן לתורה ושייכות משה לתורה. וא' מהחילוקים בזה: משה קשור עם כללות ענין התורה, משא"כ אהרן הכהן קשור במיוחד עם הלכות שבתורה, תורה כפי שהיא קשורה עם מעשה בפועל – "להורות את בני ישראל את כל החוקים גו'".

ושלימות ענין הכהונה קשורה דוקא עם הלכה שבתורה ("להורות"), כמובן מהציווי לאהרן (בפרשתנו²²²) "יין ושכר אל תשת אתה ובניך איתך בבואכם אל אוהל מועד . .

(221) תענית ז, א. וש"נ.

(222) י, ט"א.

(218) פרשתנו י, יא.

(219) ברכה לג, י.

(220) י, יט"ב ובפרש"י.

ולהורות את בני ישראל גו", שכהן שיכור אסור לשמש ואסור להורות, ומזה לומדים²²³ גם בנוגע לכל רב מורה הוראה, ש"שיכור אסור להורות". ועפ"ז מובן ש(השלימות של) כהן קשור לא כל כך עם כללות לימוד התורה, אלא בעיקר עם הלכות שבתורה ("להורות"), כי בלימוד התורה בכלל הוא מחוייב גם כשהוא שיכור ואסור לשמש בכהונה (כי מצות תלמוד תורה היא מצות תמידית, ולא כתוב בשום מקום ששיכור פטור מלימוד התורה), משא"כ לפסוק הלכות כשהוא שיכור ואסור בשימוש – אסור לו.

ועפ"ז (שאהרן קשור עם תורה, ובתורה גופא – עם הלכות שבתורה) מובנת השייכות דהמשך מאמר הלל במשנה זו "הוי מתלמידיו של אהרן" עם המאמר במשנה שלאחרי זה "ודאשתמש בתגא חלף" דקאי על "כתרה של תורה", הלכות שבתורה.

מ. וליתר ביאור – ובהקדים הביאור בפירוש ד"כתר תורה", כמדובר בארוכה בהתוודות שלפני זה²²⁴:

דובר ש"כתר תורה" אפשר לפרש בשני אופנים: (א) הכתר שעל התורה, היינו לא התורה כולה, אלא דרגא נעלית בתורה; (ב) תורה נעשית כתר לאלו שלומדים תורה, כלומר, לא דרגא מסויימת בתורה, אלא כאשר לומדים תורה, איזה ענין שבתורה, נעשים מוכתרים בתורה.

ושני הפירושים אמת, דמצינו בחז"ל את שני הפירושים:

הפירוש הראשון ב"כתר תורה" (שזוהי דרגא נעלית בתורה) – הוא במשנה כאן (בפרקי אבות) – "ודאשתמש בתגא חלף", "זה המשתמש במי ששונה הלכות כתרה של תורה", כלומר ש"כתר תורה" פירושו דרגא נעלית בתורה עצמה – הלכות שבתורה.

ועד"ז משמע במסכת יומא²²⁵: "שלושה זירים הן של מזבח ושל ארון ושל שולחן, מזבח זכה אהרן ונטלו, של שולחן זכה דוד ונטלו, של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבוא ויקח". דמהלשון "זירים" משמע שהפירוש בזה אינו שתורה מכתירה את האדם, אלא שבתורה יש דרגא נפרדת הנקראת "זר" (ועד"ז דרגא נפרדת במלכות הנקראת "זר", ועד"ז בנוגע לכהונה).

וכפשטות הענין דשלושת הזירים של מזבח ושל ארון ושל שולחן: הזר הי' ענין נפרד מהארון והמזבח והשולחן גופא, עד שהי' על זה ציווי בפני עצמו: קודם נצטוו "ועשו את הארון"²²⁶, ואח"כ הי' עוד ציווי "ועשית עליו זר . . . סביב"²²⁷, שמזה מובן שהפירוש בגמרא הוא שכאן מדובר לא אודות כל התורה, אלא אודות חלק מסויים בתורה;

(226) תרומה כה, י.

(227) שם, יא.

(223) ראה תו"כ ופרש"י עה"פ.

(224) שיחת אחש"פ (לעיל ע' 000 ואילך).

(225) עב, ב.

משא"כ ברמב"ם בהלכות תלמוד תורה²²⁸ "בשלושה כתרים נכתרו ישראל כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות כו'" – הפירוש ב"כתר תורה" אינו חלק מסויים בתורה, אלא שהאדם הלומד נעשה מוכתר בתורה שלומד, לאו דוקא הלכות שבתורה אלא איזה ענין בתורה שלמד.

וההכרח לזה:

להלן בפרק כותב הרמב"ם את התנאים כיצד מקבלים את הענין ד"כתר תורה" שאומר בתחילת הפרק: "מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה", התנאי הראשון לזה הוא – "לא יסיח דעתו לדברים אחרים כו"²²⁹, התנאי השני – "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי"²³⁰, והתנאי השלישי – "יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה כו"²³¹.

מכיון שהרמב"ם כותב בספרו את כל ההלכות "בלשון ברורה"²³², וכאן כותב רק שלושה תנאים אלו שעל ידם נעשים "מוכתר בכתר תורה", מובן שבכדי להיות "מוכתר בכתר תורה" זקוקים רק לשלושה תנאים אלו, בלי שום תנאים אחרים, כולל לא התנאי שצריכים לתלמוד דוקא חלק מסויים בתורה, הלכות שבתורה, כי אם זקוקים גם לתנאי זה הרמב"ם הי' צריך לומר זאת (כמו שאומר את שאר התנאים), מכיון שהרמב"ם כותב הכל "בלשון ברורה" [ואי אפשר לומר שהרמב"ם סומך על מה שכותב במקום אחר לעיל בספרו, ועאכו"כ לא להלן בספרו, כי אז אין כאן "לשון ברורה" האם זקוקים לתנאי דהלכות שבתורה בכדי להיות "מוכתר בכתר תורה"].

ומזה מוכח שהרמב"ם אינו מדבר כאן אודות חלק מסויים בתורה (הלכות שבתורה), אלא אודות כל חלקי התורה, בין אם זהו הלכה, או שקלא וטריא או אגדתא וכיו"ב; כאשר לומדים את הענין בתורה לפי שלושת התנאים הנ"ל, נעשים "מוכתר בכתר תורה".

וזה אינו הפירוש ב"כתר תורה" ("תגא") במשנה בפרק זה ובגמרא במגילה – שפירושו דוקא הלכות שבתורה, כנ"ל.

[אבל ביחד עם זה, הרמב"ם גם מרמז על הענין ד"כתר תורה" בפירושו הלכות שבתורה, במה שכותב²²⁸ "שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר²³³ כי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק כי שרים ישורו הא למדת שכתר תורה גדול משניהם" – כי "בי מלכים ימלוכו גו" הוא ע"י הענין דפסק הלכות, התורה פוסקת

(231) הי"ג.

(232) ל' הרמב"ם בהקדמתו לספר היד.

(233) משלי ח, טו.

(228) פ"ג ה"א.

(229) ה"ו.

(230) ה"ז.

הלכה (לא רק עבור "ממלכת כהנים"²³⁴, אלא גם) מי יהי' מלך וכיצד מלך צריך להתנהג וכו', ואפילו בנוגע לאומות העולם – "דינא דמלכותא"²³⁵].

לאידך גיסא:

בכדי לזכות ל"כתר תורה" ע"פ הפירוש במשנה כאן ובמסכת מגילה (וכמבואר באגרת הקודש, כנ"ל), דהיינו הלכות שבתורה – לא מוכרחים ללמוד את ההלכות דוקא ע"פ שלושת התנאים הנ"ל ברמב"ם.

וכמובן מפשטות הגמרא (במגילה) "ודאשתמש בתגא חלף . . . זה המשתמש במי ששונה הלכות כתרה של תורה": פשטות הפירוש בזה היא שאסור להשתמש במי ששונה הלכות, מבלי הבט האם הוא למד הלכות ע"פ שלושת התנאים ברמב"ם או לא: אפילו אם הוא הסיח דעתו מההלכות, או שהניח לילה שבו לא למד, ויתירה מזה – אפילו אם הוא מ"זבולון" ומלאכתו קבע, אבל הוא אחד כזה השונה הלכות – אסור להשתמש בו, כי הוא נקרא "תגא".

ואפילו מה דאיתא²³⁶ (כפי שמביא אדמו"ר הזקן באגרת הקודש הנ"ל) "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא" – הנה (א) התנאי הוא דוקא "בכל יום", לא בכל לילה; ויתירה מזה: (ב) "בכל יום" הוא תנאי בכדי להיות "מובטח לו שהוא בן העולם הבא", אבל בכדי שיהי' רק הענין ד"כתר תורה" ("תגא") שע"י לימוד הלכות – לא צריך להיות "השונה הלכות בכל יום", אלא אפילו אם לא למד הלכות כמה ימים ג"כ נקרא "תגא", ובמילא אסור להשתמש בו.

מא. ועד"ז יש לבאר את השייכות של אהרן הכהן לתורה:

עיקר ענינו של אהרן הוא כהונה. ובמילא שייכותו לתורה אינה כל כך עם הדרגא ד"כתר תורה" כפירוש הרמב"ם, שהוא "מוכתר בכתר תורה", כלומר שהוא חדור לגמרי בתורה, שעל זה זקוקים לשלושת התנאים הנ"ל, כי עיקר התפקיד של אהרן אינו תורה, אלא כהונה;

אלא עיקר השייכות של אהרן לתורה הוא ל"כתר תורה" בפירושו הלכות שבתורה (כנ"ל שענינו של אהרן הי' להורות לבני ישראל), שזה אינו סתירה לזה שהוא כהן, כי לענין ד"כתר תורה" אין צורך שלאדם לא יהי' עסק עם שום עבודה אחרת.

ועפ"ז מובנת השייכות של מאמר הלל "ודאשתמש בתגא חלף" (שקאי על הלכות שבתורה) (לא כפירוש הרמב"ם ב"כתר תורה"), ואין זקוקים עבור זה לתנאים ברמב"ם בכדי לזכות לדרגא זו שבתורה) עם מה שאומר הלל לעיל "הוי מתלמידיו של אהרן":

(236) נדה בסופה. וש"נ.

(234) יתרו יט, ו.

(235) גיטין י, ב. וש"נ.

אם מדובר אודות "כתר תורה" כפירוש הרמב"ם, שהאדם הלומד נעשה "מוכתר בכתר תורה", כל זמנו וכל ענינו הוא עסוק בלימוד התורה ("לא יסח דעתו לדברים אחרים כו'"), "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי", "יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה כו'"), ולא הי' אפשר לתבוע כאן "הוי מתלמידיו של אהרן", כי ענין זה בתורה (שכל הזמן הוא עסוק בתורה) אינו קשור לאהרן אלא למשה, כי עיקר ענינו של אהרן ורוב זמנו הוא עסוק בעבודת הכהונה (חסד), לא תורה;

אבל בהמאמר "דאשתמש בתגא חלף" מדבר הלל אודות "כתר תורה" בפירושו הלכות שבתורה, בלי קשר לשלושת התנאים הנ"ל – שלזה יש שייכות ל"הוי מתלמידיו של אהרן".

מב. אחרי ההקדמה הנ"ל אודות שייכותו של אהרן לתורה, ובתורה גופא – הלכה שבתורה, מובן תוכן המשנה "הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה":

הלל (משה שבדורו) מגלה את מעלת אהרן – העבודה לפעול שלום בעולם, ושלמות העבודה בזה היא דוקא כשזה בא ע"י ענין התורה, הלכה שבתורה ("תגא"). והביאור בזה:

שלמות ענין השלום נפעל ע"י תורה, דעת ה', כמ"ש על לעתיד לבוא²³⁷ "וגר זאב עם כבש . . לא ירעו ולא ישחיתו . . כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" [כפי שמביא הרמב"ם בסיום ספרו: "באותו הזמן לא יהי שם לא . . מלחמה ולא קנאה ותחרות כו'"], ומסיים "ולא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"],

כלומר, הפסוק אומר שהטעם מדוע יהי "וגר זאב עם כבש" ו"לא ירעו ולא ישחיתו" הוא מפני – "כי" – ש"מלאה הארץ דעה את ה' גו'". וכפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש [ששבת זו מברכת את יום הולדתו, "תפארת שבתפארת"²³⁸] במאמריו²³⁹ מדוע "דעה את ה'" יפעל "לא ירעו ולא ישחיתו" ו"וגר זאב עם כבש", דלכאורה מהו הקשר ביניהם? אלא כאשר יש שלמות הדעת בכל הארץ, זה פועל את ענין השלום (כמבואר שם בארוכה), עד ש"גר זאב עם כבש", לא רק בתור משל לאומות העולם (כמ"ש הרמב"ם²⁴⁰) אלא גם כפשוטו²⁴¹, וכהכרעת תורת הקבלה והחסידות²⁴².

(237) ישע"י יא, ו ואילך.

(238) ראה "היום יום" ב אייר. ובכ"מ.

(239) המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פצ"ד (ע' קיא) ואילך.

(240) הל' מלכים פי"ב ה"א.

(241) ראה השגת הראב"ד שם.

(242) ראה מאמרי אדה"ז אתהלך – לאזניא ע' נח. המשך וככה שם. סד"ה ונחה עליו רוח הוי' תשמ"ב (סד"מ פסח ח"ב ע' ער). וש"נ.

ואין זה סתירה למ"ש הרמב"ם שזהו משל, כי הרמב"ם עצמו כותב באגרת הידועה שלו²⁴³ ש"אין דברינו זה החלטי כו", ואם יבררו שזה יהי' כפשוטו, הוא מקבל גם זאת. ואח"כ באמת נתברר ע"י הרמב"ן²⁴⁴ וקבלה וחסידות שזה יהי' כפשוטו בגשמיות, ושתכלית השכר הוא (לא רק לנשמות כדעת הרמב"ם²⁴⁵, אלא) נשמות בגופים (תחיית המתים)²⁴⁶, ועד"ז בתורה – נשמתא דאורייתא ביחד עם גופא דאורייתא.

ולכן אומר הלל (תורה, משה) "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום": דוקא אהרן (חסד) כפי שהוא קשור עם תורה, ועד"ז כאשר משהו הוא "מתלמידיו של אהרן", יש לו שייכות לאהרן לא רק בתור כהונה (בני אהרן), אלא בתור תלמידיו של אהרן (תורה) – אז "אוהב שלום ורודף שלום", כי תורה (דעת) פועלת את שלימות ענין השלום.

ולכן הוא גם ממשיך – "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה": בכדי שתהי' שלימות ענין השלום והאהבה, מוכרח להיות אצלו ענין התורה (שתורה פועלת את שלימות השלום). ולכן צריך ה"אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות" להתבטאות ב"מקרבן לתורה".

כלומר, שאפילו אחד כזה שהוא רק בבחי' "בריות בעלמא", מעלתו היחידה היא שהוא בריאה של הקב"ה, צריכה להיות אליו אהבה, ועד באופן ש"מקרבן לתורה".

מג. ע"פ הנ"ל יובן גם המשך מאמר הלל "הוי מתלמידיו של אהרן כו" למ"ש לפני זה "הלל ושמאי קיבלו מהם", משמע' ואבטליון:

הגמרא²⁴⁷ מספרת סיפור שאירע עם שמעי' ואבטליון וכהן גדול: "מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והווי אזלי כולי עלמא בתרי', כיון דחזינוהו לשמע' ואבטליון שבקוהו לדידי' ואזלי בתר שמעי' ואבטליון, לסוף אתו שמעי' ואבטליון לאיפטורי מיני' דכהן גדול אמר להן ייתון בני עממין לשלם (לשון גנאי הוא לפי שבאו מבני בניו של סנחריב²⁴⁸), אמרו לי' ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן (רודפי שלום²⁴⁸) ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן (שהונתנו אונאת דברים כו'²⁴⁸)".

ומזה רואים שאע"פ שיכול להיות כהן וכהן גדול, מבני בניו וממלא מקומו של אהרן כהן גדול, אעפ"כ יתכן שהוא לא יתנהג כהנהגתו ומעלת אהרן באופן של רודפי שלום, ודוקא אצל שמעי' ואבטליון שאצלם יש את ענין התורה כן יתנהגו כך.

(243) אגרת תחא"מ פ"ו.

(244) שער הגמול בסופו (בהוצאת שאוועל – ע' שט).

(245) הל' תשובה פ"ח ה"ב ואילך ובנו"כ.

(246) תו"א יתרו עג, ריש ע"ב. לקו"ט צו טו, ג. שבת

שובה סה, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ יד, ב. אוה"ת חוקת ע' תתט. (כרך ה) ע' א'תרלו. ועוד. וראה אגרות קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ב ס"ע עו"עז ובהערה 23 שם. ושי"נ.

(247) יומא עא, ריש ע"ב.

(248) פרש"י שם.

ולכן בא הלל – תלמיד וממלא מקום של שמעי' ואבטליון – לתקן את הענין ע"י אמירת הוראה: "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום כו"; לא מספיק שהוא בנו ובן בנו וממלא מקומו של אהרן, אלא צריכים גם שהוא יהי' תלמיד של אהרן וילמד מהנהגת אהרן, "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

מד. הטעם שרש"י אינו מפרש מדוע משה אמר לאהרן "ואל בני ישראל תדבר גו" – מובן לבן חמש ע"פ מה שרש"י פירש כבר לעיל:

עה"פ "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו" בריש פרשת ויקרא כותב רש"י: "אליו – למעט את לאהרן, ר' יהודה אומר י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן, וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן".

ועפ"ז מובן, שאם רש"י הי' מסביר בפרשתנו מדוע משה (לא דיבר בעצמו לבני ישראל, אלא) אמר לאהרן "ואל בני ישראל תדבר" (שבדאי עשה כן משה ע"פ ציווי ה', שדוקא אהרן ידבר כאן עם בני ישראל), הי' צריך רש"י לפרש בכל י"ג מקומות (לא רק בכמה מהם) מדוע דוקא במקומות אלו צוה הקב"ה למשה שיאמר זאת לאהרן ואהרן ימסור זאת הלאה (ולא שמשו יצוה זאת בעצמו לבני ישראל כמו בשאר הפעמים), והסברה שתהי' מתאימה ("אויסגעהאלטן") בכל י"ג המקומות.

ומכיון שרש"י אינו מפרש מאומה בכל י"ג המקומות, מזה גופא מוכח שע"פ פשוטו של מקרא לא נדרשת הסברה מדוע בני ישראל נצטוו בכמה ציוויים ע"י אהרן (אחרי ששמע זאת ממשה) ולא ממשו עצמו (כמו שאר הציוויים).

מדוע אין זו שאלה בפשוטו של מקרא? – כי ה"בן חמש למקרא" מבין לבד שכך הוא הסדר של התורה, שקודם לומד זאת משה עם אהרן ואח"כ לומד זאת אהרן עם אחרים. ואין שאלה אצלו מדוע אהרן הוא המקבל הראשון ממשו והוא מוסר זאת הלאה, ולא הזקנים שעמדו שם (שענינם הוא למסור תורה לבני ישראל, כנ"ל) –

כי רש"י כבר למד עמו לעיל בסוף פרשת תשא²⁴⁹ (ממסכת עירובין²⁵⁰): "תנו רבנן כיצד סדר המשנה, משה הי' לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרן וישב לו לשמאל משה נכנסו בניו שנה להם משה פרקם, נסתלקו הם ישב אלעזר לימין משה. . . נכנסו זקנים שנה להם משה פרקם, נסתלקו זקנים ישבו לצדדים, נכנסו כל העם שנה להם משה פרקם, נמצא ביד כל העם א' ביד הזקנים ב' ביד בני אהרן שלווה ביד אהרן ארבעה".

ומזה רואים שלכל לראש למד משה עם אהרן לבד, אע"פ שמאחורי הדלת עמדו בניו והזקנים כו', ולכאורה היו יכולים להיכנס ולשמוע את מה שמשו מלמד, ואעפ"כ נאמר

ש"סדר המשנה" הוא דוקא באופן כזה שמשנה לומד קודם עם אהרן לבד, אח"כ עם אהרן ובניו, אח"כ עם אהרן ובניו והזקנים, ואח"כ עם אהרן ובניו והזקנים וכל בני ישראל!

ולכן אצל הבן חמש אין שאלה מדוע אהרן (ולא הזקנים) הי' זה שאליו אמר משה "ואל בני ישראל תדבר גו'", כי אחרי משה בא אהרן, ורק אח"כ בני אהרן והזקנים.

אמנם, לכאורה תלמיד ממולח יכול עדיין לשאול: מהו באמת הטעם שמשנה לכתחילה (בפעם הראשונה) לא למד עם כל בני ישראל יחדיו (אהרן ובניו והזקנים וכל בני ישראל), ולמד עם כולם ביחד ד' פעמים? בשלמא אם משה הי' לומד רק פעם אחת עם אהרן ואח"כ אהרן הי' לומד עם בניו וכו' – זה הי' חוסך למשה את הטירחא ללמוד עם כולם; אבל בלאו הכי למד משה את הענין ד' פעמים, והי' יכול כבר ללמוד עם כל בני ישראל את כל ד' הפעמים?

אלא שאצל הבן חמש לכתחילה אין זו שאלה: הוא רואה בישיבתו שבחדרו לומד מלמד עם הילדים חומש עם רש"י, ובחדר שני של "בן עשר שנים"¹⁵¹ יש מלמד שני הלומד איתם משנה, ובחדר שלישי של "בן חמש עשרה"¹⁵¹ יש מלמד שלישי שלומד איתם גמרא, וכן הלאה.

והוא מבין בפשטות, שאין מקום שיבקש מהמלמד שלו שברצונו ללכת ללמוד בחדר גבוה יותר שבו לומדים משנה או גמרא; ואין מקום שכל הילדים באותה ישיבה (מבלי הבט על גילם) ילמדו כולם יחדיו גמרא (לדוגמא) בחדר אחד עם מלמד אחד – כי כל סוג תלמידים לומד לפי ערך שכלם. והמלמד שלו מסביר ל"בן חמש למקרא" שעכשיו הוא אוהז עדיין במקרא, וכל הענינים דמשנה וגמרא הם הפירוש של המקרא, אלא שזהו פירוש פנימי ועמוק יותר, והפירוש שהוא לומד עתה הוא פירוש הפשוט, ולכן כשילמד היטב כעת, אזי כאשר יתבגר הוא באמת יתעלה לחדר גבוה יותר שבו לומדים משנה, ואח"כ גמרא וכו'.

ועד"ז מבין ה"בן חמש למקרא" בנוגע ל"סדר המשנה" של משה עם בני ישראל: אהרן אחז בדרגא גבוהה יותר בהבנת התורה כו' מהזקנים ושאר בני ישראל, ועד"ז הזקנים לגבי בני ישראל. ובמילא מובן שכאשר משה למד עם אהרן לבד, הוא למד עמו פשט רמז דרוש וסוד לפי ערכו, שלמעלה מהשגתם של האחרים, ולכן אין מקום שגם האחרים יכנסו לשם וילמדו; מה יהי' להם משמיעת סודות התורה שמשנה אומר לאהרן שאותם אינם מבינים בין כה וכה? אלא רק לאחר שמשנה סיים ללמוד עם אהרן, נכנסו בני אהרן ומשה למד איתם לפי ערכם, שלמעלה מהשגת הזקנים, וכן הלאה.

מה. הלימוד בעבודת האדם מההערה על הזהר:

אע"פ שבפרטיות למד ר' ייסא "כל יומא ג' מילין דאורייתא ובליילא ג' מילין דחכמתא דאגדתא", ש"ביחד הם ו' דברים", הרי ע"פ המבואר בהערה שב' החלוקות (ג')

באורייתא וג' באגדתא) הן לנגד חג"ת נה"י, וע"פ הידוע שעיקר ושורש המדות דז"א הוא חג"ת ונה"י הוא רק התפשטות מחג"ת כו', מובן שבכללות מדובר כאן אודות ג' דברים (חג"ת), הכוללים בתוכם גם את שאר הג' (נה"י).

וביאור ההוראה מזה יובן בהקדים המבואר במאמר בענין שיהונתן נתן לדוד דוקא סימן משלושה חיצים ("ואני שלושת החיצים צידה אורה גוי" 251).

והביאור בזה הוא²⁵², שכללות עבודת האדם תוכנה בירור עולם התהו ע"י עולם התיקון, שמברר את הניצוצות שנפלו ע"י שבירת הכלים דתהו. שאת זה מסמל ענין הקשת והחיצים (שיהונתן נתן כסימן), כי עולם התהו מרוחק מעולם התיקון ואופן פעולת הבירור דתיקון בתהו הוא מרחוק דוקא, ולכן זה מרומז בקשת וחיצים שאופן המלחמה שלהם הוא מרחוק דוקא.

וכללות אופן הבירור דתהו ע"י תיקון הוא ע"י הענין דשלושה קוים – כמבואר בכמה מקומות²⁵³ שהחילוק בין עולם התהו לעולם התיקון הוא, שתהו מורכב משני קוים, המורה על התחלקות ופירוד, ולכן היתה שם השבירה, משא"כ תיקון מורכב משלושה קוים (קו הימין קו השמאל וקו האמצעי), המורה על התכללות ושלוש, כי קו השלישי מכריע ועושה שלום ביניהם.

דבכללות זהו שלושת הקוים דחג"ת, ובעבודת האדם – שלושת העמודים שעליהם העולם עומד²⁵⁴ וקיים²⁵⁵, תורה עבודה וגמילות חסדים, הפועלים את כללות הבירור דתהו. ולכן נתן יהונתן סימן משלושה חיצים המרמזים על שלושת הקוים.

מו. וכללות הביאור בזה:

תכלית הכוונה דבריאת העולמות היא שתהי' דירה לו ית' בתחתונים, שזה נפעל דוקא ע"י הענין דשלושה, שדוקא אז נעשה הענין דישב העולם ושלוש בעולם (היפך הפירוד שגורם שבירה כו'):

כאשר²⁵⁶ יש רק "אחד", הקב"ה בלבד – שייך כל הענין דעולם וישב העולם ודירה לו ית' בתחתונים, כי זוהי אחדות הפשוטה, שבכלל אינה נותנת מקום לענין הפכי, ובמילא לא שייך לומר על זה את הענין דשלוש וישב העולם.

אבל הכוונה היא שיהי' עולם ושם יפעלו את הענין השלוש, שלזה צריך להיות תחילה הענין ד"שני", ענין ההתחלקות, שזה נפעל ע"י עולם התהו המורכב משני קוים,

251) שמואל"א כ, כ.

252) ראה אוה"ת בראשית כה, א. המשך והחרים תרל"א (קה"ת, תשע"ה) ע' מח ואילך.

253) ראה תו"א וישלח כד, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א בתחלתו. תו"ח וישלח נא [קצב], ג ואילך. אוה"ת וישלח רמד, א. סה"מ תרמ"ט (קה"ת, תשפ"ב) ע'

רכז(רל"ז) ואילך. ובכ"מ.

254) אבות פ"א מ"ב.

255) ראה שם מ"ח. וראה המשך והחרים שם ע' נד.

256) ראה בכ"ז גם לקו"ש חכ"א ע' 111 ואילך. וש"נ.

שזה גרם את ענין השבירה, מיתת ז' מלכין קדמאין, ו"ארעא אתבטלת"²⁵⁷. וזה נותן מקום לפירוד ומחלוקת, שזה נותן מקום לענין הבחירה לבחור באחת משתי דרכים – "רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק. . . ואם רצה להטות עצמו לדרך כו"²⁵⁸, "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב וגו'"²⁵⁹;

ויהודי צריך לבחור "ובחרת בחיים"²⁶⁰, לפעול את הענין דשלישי שעושה שלום וישוב העולם במקום שבו יש שנים, מקום לפירוד והתחלקות.

ואת זה פועל ענין התורה – "אוריאן תליתא"²⁶¹ – "כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם" (כפסק דין הרמב"ם בסוף הלכות חנוכה מספרי²⁶²), כלומר שבעולם מלשון העלם והסתר²⁶³ שבו יש מקום לפירוד והתחלקות (שני קוים), באה התורה (שלושה) ופועלת שם שלום.

ולכן, כשיש מצב בעולם ד"מדין" מלשון מדון ומריבה²⁶⁴ – בא משה (שגם הוא "תליתא"²⁶¹), שענינו תורה, "משה אמת ותורתו אמת"²⁶⁵, ומצוה לבני ישראל "החלצו מאתכם אנשים לצבא. . . לתת נקמת ה' במדין"²⁶⁶, כמבואר בדרושי חסידות המבארים ענין מדין²⁶⁴.

ובפרטיות יותר פועלים את ענין השלום בעולם ע"י שלושת העמודים דתורה עבודה וגמילות חסדים (חג"ת) שעליהם העולם עומד וקיים, הם פועלים את עמידת וקיום העולם, עד לשלימות של זה – דירה לו ית' בתחתונים.

מזו. ועפ"ז מובן הלימוד וההוראה מה"ג' מילין דאורייתא", כנגד השלושה קוים דחג"ת (שהם עיקר המדות וכוללים נה"י),

ובהקדים, שלכאורה הביאור הנ"ל (שחג"ת כוללים בתוכם נה"י ובמילא יש כאן את עיקר שלושת הענינים) הוא כולו "משחק מילים" ("א' שפיל פון ווערטער")²⁶⁷, כי כולי עלמא מודים שחג"ת הם עיקר ושורש המדות (כולל נה"י), וכולי עלמא מודים שיש את הענין דנה"י שמתפשטים מחג"ת, ובפועל למד ר' ייסא אצל אביו ו' דברים (לא ג' דברים) – ולמאי נפקא מינה ומאי ביניהו בפועל האם חג"ת כוללים בתוכם נה"י (ואז זה נכלל משלושה) או לא?!

שלח לו, ד. שבת שובה סד, ב. ביאורה"ז להצ"צ ח"א ע' שנה (מפסחים נ, א). סה"מ ה'ש"ת ע' 160 ואילך. וראה גם תקו"ז תמ"ב. ובכ"מ.
(264) ראה לקר"ת מטות פה, ד ואילך. ד"ה החלצו תרנ"ט (סה"מ תרנ"ט ס"ע נג ואילך). ובכ"מ.
(265) תנחומא קרח יא. וראה בכ"ב עד, א. סנהדרין קי, סע"א.
(266) מטות לא, ג.
(267) בהנחה אחרת: פלפול במילים ("א' פלפול אין ווערטער").

(257) ספד"צ פ"א (זח"ב קעו, ב) – הובא בהמשך והחרים שם ע' מט.
(258) רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"א.
(259) נצבים ל, טו.
(260) שם, יט.
(261) שבת פח, א.
(262) נשא ו, כו. וראה שיחת ש"פ פינחס תשל"ב (לקו"ש ח"ח ע' 349 ואילך), ובהערה 2 שם.
(263) ראה לקו"ת במדבר ה, סע"ג (מקד"ר פ"ג, יא).

וע"פ המבואר לעיל – שכללות עולם התיקון ועבודת האדם נכלל משלושה – מובן המאי ביניהם:

המאי ביניהם הוא – שמיד כשיש רק את הענין דשלושה יכולים לצאת לעשות דירה לו ית' בתחתונים, עולם עומד וקיים!

מישהו יכול לחשוב, שלפני שייצא לפעול את קיום העולם ודירה לו ית' בתחתונים, עליו להגיע קודם לשלימות העבודה (גם בפרטיות בנה"י), ועליו ללמוד קודם את כל ספר הרמב"ם, כל התורה כולה, ולפני שמסיים את הרמב"ם לא יעשה מאומה, וכיו"ב; אומרים לו – לא! מיד בתחילת העבודה, כאשר יש לך את הענין דשלושה (חג"ת), עליך להתחיל לעשות דירה לו ית' בתחתונים; למדת הלכה אחת ברמב"ם – הרי תיכף ומיד מוטל עליך החיוב לצאת ולעסוק בהפצתה חוצה, ללמדה עם הזולת!

מח. אמנם התנאי בזה הוא שצריכים להיות שלוש עמודים; ששה בפרטיות (חג"ת ונה"י) – אין צריכים בכדי להתחיל לעשות את העבודה, אבל שלושה צריכים, ולא פחות מזה, אפילו לא שנים מהשלושה עמודים, כי דוקא כאשר יש שלושה יכול להיות הענין דשלוש ותיקון, דוקא על שלושה עמודים העולם עומד, משא"כ שנים הוא ענין של תהו המשאיר מקום לפירוד ומחלוקת.

והביאור בזה:

כאשר יש רק את הענין דגמילות חסדים (חסד) בלבד – זה יכול להיות באופן ד"גדולה" ²⁶⁸, חסד דתהו ²⁶⁹, חסד דלעו"ז, כפי שהי' אצל ישמעאל ²⁷⁰.

כאשר יש רק את הענין דעבודה (גבורה) בלבד – זה יכול להיות באופן דגבורה דתהו דלעו"ז, עשו"ז ²⁷⁰, "על חרבך תחיי" ²⁷¹.

ואפילו כאשר יש רק את הענין דתורה (תפארת) בלבד (בלי שני הקוים האחרים) – יכול לצאת מזה גם הענין ד"מגלה פנים בתורה שלא כהלכה" ²⁷²: יש לו תורה, ופנים בתורה, ומגלה פנים בתורה, וחסר "רק" דבר אחד – זהו שלא כהלכה! ומכיון שזהו שלא כהלכה – זהו היפך ההלכה, כי בענין של אמת ("תורת אמת") לא שייכות פשרות, זהו או כאן או שם; אם זהו שלא כהלכה – זאת אומרת שזהו היפך ההלכה!

אם הוא מתחיל לעשות פשרות וחשבונות – שהוא (לדוגמא) "ימכור" מצוה גדולה שיש לו בכדי שיוכל לעבור על "עבירה" לע" קטנה – אומרת התורה ²⁷³ שהקב"ה "לא יקח שוחד"!

(270) תו"א ותו"ח ר"פ תולדות. ובכ"מ.

(271) תולדות כז, מ.

(272) ראה אבות פ"ג מ"א. ובכ"מ.

(273) עקב י, יז.

(268) דברי הימים א כט, יא.

(269) ראה לקו"ת עקב יז, ד ואילך. אוה"ת וירא צ, א ואילך. ואתחנן ע' תכ. (כרך ו) ע' ב'רכו ובהנסמן שם בשוה"ג. עקב ס"ע תרכט. סה"מ עטר"ת ע' קיז.

וכידוע הפירוש בזה²⁷⁴, דלכאורה "הכל בידי שמים"²⁷⁵, וכיצד יש הוה אמינא שיכולים לתת להקב"ה שוחד שבגלל זה צריכים לשלול "לא יקח שוחד"? אלא שהמשך המאמר הוא "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"²⁷⁵: הוא יתן להקב"ה את היראת שמים שלו, ובזה הוא חושב שהוא "קונה" את הקב"ה ויכול עכשיו לעבור עבירה, לעמוד נגד גיור כהלכה, להפיץ שנאה ומחלוקת בישראל; ואומרים לו – "לא יקח שוחד".

א"י הוא מביא ראיות מהתורה, ומתלבש ב"סירטוק משיח" ("אין א זיידענע זופיצע")²⁷⁵ וכו' – אומרים לו, דמכיון שזה מביא עבירה, הענין דשנאה ומחלוקת בישראל, "מדון ומריבה" – זוהי ראי' שהראיות שלו מהתורה הן באופן ד"מגלה פנים בתורה שלא כהלכה", ובמילא – היפך ההלכה!

א"י, הוא מביא ראי' מהתורה שיש את הענין ד"מחלוקת לשם שמים"²⁷⁶ – הבחינה על זה היא אם יש "ואת והב בסופה"²⁷⁷, אבל כאשר רואים שהוא תמיד מנהל מחלוקת, הן בחודש אלול, הן בעשרת ימי תשובה, הן בקיץ, הן בחורף, ובכל השנה כולה (על כל שינויי הזמנים שבה)²⁷⁸, היינו שאין רואים "ואת והב בסופה" – זוהי הוכחה שזוהי מחלוקת שלא לשם שמים, וראיותיו מהתורה מגלות פנים בתורה שלא כהלכה!

ואין כאן המקום להאריך בהיפך זכותן של ישראל.

לאידך גיסא, בעמדנו בימי ספירת העומר, שהם הכנה לקבלת התורה, יש עוד יותר כח לענין דאחדות ישראל ע"י תורה, כפי שהי' לפני קבלת התורה (כתנאי למתן תורה) – "ויחן שם ישראל נגד ההר"²⁷⁹, "ויחן" לשון יחיד, "כאיש אחד בלב אחד"²⁸⁰; מצד אחד היו שם שישים ריבוא מישראל, ואין דעותיהן שוות כו'²⁸¹, שישים ריבוא פרטים ודעות וכו', וביחד עם זה עמדו כולם "כאיש אחד בלב אחד", "לאחדים כאחד"²⁸².

וכמו כן תובעים מבני ישראל בכל הזמנים, ומכיון שתובעים כן, בודאי יש את הכחות לזה, "איני מבקש . . אלא לפי כחן"²⁸³.

ועאכ"כ כשעומדים בעקבתא דעקבתא דמשיחא, שעל זה אומר נשיא דורנו²⁸⁴ שנותנים לבני ישראל את כל הענינים, והדבר היחיד שתובעים הוא – "עמדו הכן כולכם": "עמדו" – שיעמדו בתוקף המתאים ע"י העבודה וההתעסקות בג' העמודים

וראה לקו"ש ח"ד ע' 1323.
(279) יתרו יט, ב.
(280) מכילתא ופרש"י עה"פ.
(281) ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. תנחומא פינחס י. ועוד.
(282) לקו"ת ר"פ נצבים.
(283) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.
(284) אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח"ד ריש ע' רעט.

(274) ראה רמב"ן וספורנו עה"פ. פיה"מ להרמב"ם אבות ספ"ד. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 75 ואילך. וש"נ.
שיחות תשל"ח: מוצאי ש"פ מקץ (דברי משיח ח"ב ע' 133); אור לעשרה בטבת (שם ס"ע 80-179).
(275) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ז ע' ס. ח"ח ס"ע צו. וש"נ.
(276) אבות פ"ה מ"ז.
(277) חוקת כא, יד. קידושין ל, ב.
(278) ראה עבודת הקודש חלק (ד) סתרי התורה פי"ט. אוה"ת מקץ שלח, סע"ב. (כרך ה) תתקעו, א.

שעליהם העולם עומד, "הכך" – מוכנים לגמרי, "מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם"²⁸⁵, לצאת מהגלות וללכת לגאולה העתידה, ו"כולכם" – כולם יחדיו באחדות, "כולנו כאחד", לקבל את כל הברכות וההמשכות עוד בזמן הגלות, "לכל בני ישראל הי' אור במושבותם"²⁸⁶,

ומיד אח"כ, תיכף ומיד, הולכים בריקוד לקבל פני משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלמה, ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, במהרה בימינו ממש.

[אחרי שיחה זו הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א לש"ץ שי' לנגן "יהי רצון . . שיבנה ביהמ"ק".]

— שיחה ה' —

מט. כאן המקום לדבר ענין שרגילים לדבר בכל שנה בזמנים אלו:

הסדר במדינה זו הוא ש(בערך) אחרי זמן הפסח מתחילים לחשוב לאיזה מחנה קיץ לשלוח את הילדים במשך זמן הקיץ כשבתי הספר סגורים (עכ"פ – סגורים חלק מהיום, וסדר הלימוד אינו באותו תוקף כמו בשאר השנה).

ולכן מעוררים את ההורים, שישתדלו לשלוח את הילדים דוקא למחנה קיץ (יומי או על כל היום והלילה) המיוסד וחדור בתורה ומצוות ויראת שמים כו'.

וההכרח לזה הוא עוד יותר במחנה קיץ – מצד מעלת ההשפעה של מחנה קיץ על ילד. כמדובר כמה פעמים, שלמחנה קיץ יש מעלה לגבי בית ספר, אפילו בית ספר דתי או חרדי:

בבית ספר נמצא ילד רק חלק מהיום, ואח"כ הוא עוזב משם ויכול להיות מושפע מענינים אחרים וכו'. ולכן אע"פ שבבית ספר הוא מקבל חינוך כדבעי וכו', הרי הוא אינו חדור כל היום וכל הלילה בהשפעה של בית הספר.

משא"כ במחנה קיץ, ובפרט מחנה קיץ על כל היום והלילה, נמצא הילד תחת אותה השפעה ובאותו רוח במשך עשרים וארבע שעות ביממה, בדוגמת כפי שזהו בביתו, ובמילא מובן שהשפעת מחנה הקיץ חזקה הרבה יותר משל בית הספר.

וכפי שרואים בפועל, שבכמה ענינים יש למחנה קיץ יותר פעולה והשפעה על ילדים מבתי הספר שלהם.

עוד מעלה במחנה קיץ:

(286) בא י, כג.

(285) בא יב, יא. וראה שיחת ש"פ ויקרא (לעיל ע' 000).

רואים בפועל שילד הולך לבית ספר בדרך הכרח²⁸⁷, כי עיקר הרצון והתענוג שלו הוא לשחק. אפילו כשהוא יושב ולומד בבית ספר, עיקר הרצון והתענוג שלו הוא בזמן שבו ילך לביתו או בזמן הפנוי בין הלימודים – שאז ביכלתו ללכת לשחק.

ומזה מובן, שהשפעת בית הספר עצמו אינה כל כך חזקה ונקלטת אצל הילד, כי זהו בדרך הכרח עבורו, והוא מונח בעיקר בלשחק.

משא"כ במחנה קיץ, אפילו במחנה קיץ יומי, רואים בפועל שילד רוצה ומתענג ללכת לשם, כי הוא יודע ששם יתנו לו מקום לשחק, עם כל מיני משחקים, ביחד עם ילדים אחרים, וזהו תענוג גדול עבורו.

ובמילא ההשפעה הרוחנית ממחנה הקיץ והשעה שלומד שם תורה וכו' פועלת באופן הרבה יותר חזק ונקלטת יותר אצל הילד מאשר בבית ספר, כי אע"פ שהוא לומד במחנה הקיץ גם תורה, הרי הילד מרגיש כיצד זהו חלק מענין שלם החדור בתענוג ומשחקים שלו, ויודע שמיד אחרי הלימוד הוא יכול ללכת להמשיך לשחק, ובמילא גם התורה וההשפעה הרוחנית של מחנה הקיץ פועלת עליו חזק יותר.

וזה גם מתאים ע"פ סדר החינוך ע"פ תורה, כמ"ש הרמב"ם²⁸⁸ שצריכים לתת לילד עניני תענוג לפי ערכו והבנתו: ממתקים, מנעלים, ממון וכיו"ב, בכדי למשוך אותו ללימוד התורה.

ומזה מובן גודל ההכרח לשלוח את הילדים למחנה קיץ שהוא בתכלית ההידור ביראת שמים וקיום התורה ומצוות.

ולכן צריכים לעורר הורים, ואת כל אלו שיכולים להשפיע על אחרים בזה, שישתדלו לשלוח את הילדים למחנה קיץ המתאים לילד יהודי.

וגודל ההכרח לזה הנ"ל אפשר להסביר לכל אב ואם, אפילו אם הם אינם מבינים זאת לבד, וצריכים רק לפתוח את עיניהם:

הורים רוצים ומעוניינים שלילדיהם יהי הכל אפשרי, אפילו יותר ממה שיש להורים עצמם. כפי שרואים בפועל, שאפילו כשהורים עצמם אין מספיק, או הם חוסכים בנוגע לעצמם, הרי כשמגיע לילדים – הם נותנים להם את כל אשר ביכלתם, ולפעמים יותר מזה.

כן הוא אפילו בענינים גשמיים, ועאכ"כ כשמדובר אודות ענינים רוחניים – הרי כל אחד מבין שזה מכריע לגבי גשמיות, ובפרט כפי שרואים כיום, ואפילו גוים רואים

(288) פיה"מ סנהדרין ר"פ חלק (ד"ה וכת החמישית).
וראה ה' תשובה פ"י ה"ה.

(287) ראה גם ירושלמי תענית פ"ד ה"ה ובמפרשים שם. תוד"ה פורענות – שבת קטז, א (בשם מדרש ילמדנו).

זאת – את גודל החסרון והיפך ישוב העולם שיצא מזה שחסר אצל צעירים הענין דרוחניות...

ובמילא אפשר להסביר בקלות להורים את גודל ההכרח שיכניסו את ילדיהם למחנה קיץ מתאים שבו יש את ענין הרוחניות בתכלית ההידור. ואפילו אם חסר שם בגשמיות אבל יש ריבוי ברוחניות – זה מכריע לגבי מחנה קיץ שבו יש ריבוי בגשמיות אבל חסר ברוחניות.

ג. ו"מצוה²⁸⁹ גוררת מצוה²⁹⁰ – שאר המבצעים:

אהבת ישראל, עד אחדות ישראל של כל השישים ריבוא מישראל, שזהו שלימות המספר דבני ישראל. ואע"פ שרואים בפועל שיש מלינוי יהודים, הרי הם פרטים וניצוצות מהשישים ריבוא נשמות כלליות, כמבואר בתניא²⁹¹ שהשישים ריבוא נשמות מישראל "הן שרשים וכל שורש מתחלק לשישים ריבוא ניצוצות שכל ניצוץ הוא נשמה אחת כו", ומזה יוצאים מלינוי יהודים, עד "והי' מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר"²⁹², כפי שיהי' בשלימות לעתיד לבוא, ובתור הכנה לזה צריך להיות מעין זה כבר עכשיו.

ומאהבת ישראל ואחדות ישראל באים אח"כ לחינוך עצמו וחינוך זולתו, ואח"כ: תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמי, כשרות האכילה ושתי', הדלקת נרות שבת קודש ויו"ט, טהרת המשפחה, שכל אחד מישראל ילמד רמב"ם, ושלכל אחד מישראל תהי' אות באחד מספרי התורה הכלליים,

וקיום כל התרי"ג מצוות עם כל הסעיפים וסניפים שלהן, כולל גם הז' מצוות דרבנן, כמבואר באגרת הקודש²⁹³ ש"ז מצוות דרבנן אינן נחשבות מצוות בפני עצמן שהרי כבר נאמר²⁹⁴ לא תוסף אלא הן יוצאות ונמשכות ממצוות התורה וכלולות בהן במספר תרי"ג כו".

נא. בהמשך לזה, כאן המקום להמשיך את המדובר באחרון של פסח²⁹⁵ מדוע הרמב"ם אינו כותב בספרו את המספר של המצוות דרבנן, כדאיתא בספרים²⁹⁶ שיש ז' מצוות, אע"פ שכותב ומדייק כמה פעמים את המספר תרי"ג מצוות מן התורה (ובכלל מדייק במספרים בספרו).

289) אבות פ"ד מ"ב.

290) בהנחה אחרת: ו"מגלגלין זכות כו" (ראה תענית כט, א).

291) פל"ז (מח, א). וראה תר"א וישב כז, ד. סה"מ תרע"ח ע' שיג. וראה גם לקוטי הגהות לתניא ע' לז.

292) הושע ב, א.

293) סכ"ט.

294) פ' ראה יג, א.

295) לעיל ע' 000 ואילך.

296) מג"ע אופן עה. ועוד. וראה סה"מ תש"ח ע' 165. וש"נ.

הוא מזכיר בהקדמתו כמה דוגמאות של המצוות מדברי סופרים, "כגון מקרא מגילה ונר חנוכה כו'" (וגם בספר זמנים מזכיר אודות מצות מגילה וחנוכה כו'), אבל אינו מחשיב את כולן, והעיקר – הוא אינו מחשיב את מספרן (ז' מצוות).

ונתבאר הטעם לזה, כי ע"פ הלכה בית דין אמיתי תמיד יכול לתקן עוד "גזירות תקנות ומנהגות" (בלשון הרמב"ם²⁹⁷), ואדרבה – הם צריכים להשתדל להוסיף עוד תקנות כו' בהתאם להמקום והזמן, בלשון חז"ל²⁹⁸ – "בקעה מצא וגדר בה גדר".

ונמצא, שע"פ הלכה לא רק שאין מספר של ז' מצוות דרבנן, אלא בדיוק להיפך: ע"פ הלכה אין מספר למצוות דרבנן, כי תמיד יכולות להיתוסף עוד (כאשר זהו ע"י בית דין אמיתי).

ולכן הרמב"ם אינו יכול לכתוב בספר הלכות שלו ("הלכות הלכות"²³²) שיש מספר מסויים של מצוות דרבנן, ז' מצוות דרבנן, כי ע"פ הלכה יתכן שלמחרת (אחרי שהרמב"ם הי' כותב זאת) תיתוסף עוד מצוה ע"י הרמב"ם עצמו או ע"י חכם אחר בדורו, ועאכו"כ במשך העשר שנים שלקח לרמב"ם לכתוב את ספרו²³³, ועאכו"כ בכל הזמנים שלאחר זמן הרמב"ם, עד ביאת משיח צדקנו, כידוע שהרמב"ם כולל את כל ההלכות עד גם הלכתא למשיחא, כמו שכותב בהלכות מלכים ומלחמותיהם [ועד שיש דפוסים²³⁴ שבהם כתובה כותרת מיוחדת על שני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים עם השם "הלכות . . משיח"].

נב. לפי זה צריך להבין כיצד זה מתאים למה דאיתא בספרים, ועד לספרי קבלה וחסידות, שיש דוקא ז' מצוות מדרבנן, לא פחות ולא יותר, שהן ביחד עם התרי"ג מצוות מן התורה מעמידות את התר"ך עמודי אור דכתר³⁰¹, שכנגדם הן התר"ך אותיות בעשרת הדברות²⁹⁶ (תר"ך בגימטריא כתר, מפני שבהן מלובש רצון העליון שלמעלה מהחכמה, בדוגמת הכתר שמקיף על הראש)?

ומצד הכלל שלא לאפשי מחלוקת³⁰², צריכים להשתדל לומר שאין מחלוקת בין הרמב"ם הסובר שמצוות מדרבנן הן אין-מספר לספרים האומרים שיש ז' מצוות מדרבנן.

והביאור בזה – ע"ד המדובר לעיל בנוגע לידיעה ובחירה (בחירת האדם):

מצד זה שהקב"ה יודע עתידות, כלפי שמיא גליא שהחכמים במשך כל הדורות יתקנו רק ז' מצוות, לא פחות ולא יותר.

301 ראה אגה"ק שם. סה"מ תש"ח שם. וש"נ.
302 ראה תוד"ה והאמר – יומא פז, ב. יד מלאכי כללי שני התלמודים סימן י"ד. שד"ח כללי הפוסקים ס"ב אות א (כרך ט א'תתז, ב ואילך). דרכי שלום כללי הש"ס אות ל' סרנ"ז (שד"ח כרך י' קה"ת, תש"כ ואילך) מילואים קמד [ב'קנו], א.

297 ריש הל' ממרים. וראה גם בהקדמתו לספר היד.
298 עירובין ו, א. וש"נ.
299 קובץ תשובות הרמב"ם (לפס"א) ח"א סו"ס מט. וראה גם סדה"ד ד"א תתקכו (בשם ר"ד נכד הרמב"ם).
300 וינציאה, רפד. שי.

אבל ידיעה זו אינה מכריחה את ה"בחירה" דתורה והלכה, הבחירה דחכמים ובית דין למטה, שלא יוכלו לתקן עוד מצוות בהתאם לזמן ומקום, ומצד ה"בחירה" דתורה אפשר לתקן מצוות דרבנן עד אין סוף.

כלומר: הידיעה למעלה שהחכמים יתקנו ז' מצוות – שזה גופא הוא בהשגחה פרטית – הוא מפני שכך מתאים לעולם שיהיו שם בפועל דוקא ז' מצוות; זה גופא שהחכמים יתקנו רק ז' מצוות (כפי שזהו מצד הידיעה למעלה) הוא בהשגחה פרטית, כי כלפי שמיא גליא שבעולם מתאים דוקא ז' מצוות.

אבל מצד תורה (כפי שהיא למעלה מעולם בפועל) – שהיא בודאי ג"כ אמת – יכולות להיות מצוות מדרבנן עד אין סוף.

ולדוגמא – כפי שזהו בנוגע לספירות:

איתא³⁰³ שבאור א"ס לפני הצמצום יש בפועל "ספירות אין קץ", משא"כ אחרי הצמצום יש בפועל עשר ספירות.

והפירוש בזה אינו שאחרי הצמצום כבר אין את הדרגא דלפני הצמצום ו"ספירות אין קץ", אלא הענין דלפני הצמצום ו"ספירות אין קץ" דלפני הצמצום ישנו גם אחרי הצמצום (כי "קדושה לא זזה ממקומה"³⁰⁴), כמבואר בכו"כ מקומות בחסידות.

וע"ד כפי שזהו בנוגע לעשר ספירות עצמן: קודם יש את הדרגא דעשר ספירות הגנוזות, ואח"כ זה נתגלה בעשר ספירות הגלויות. והפירוש בזה, שגם אחרי שיש את הדרגא דעשר ספירות הגלויות יש גם את הדרגא דעשר ספירות הגנוזות.

ועד"מ כפי שזהו בכחות האדם:

כחות האדם משתלשלים זה מזה: מדות נמשכות ממוחין, ומוחין (שכל) נמשכים משכל ההיולי, עד לעצם הנפש. והפירוש בזה אינו שלאחר שמוחין נמשכים במדות [שזהו הענין דספירת העומר³⁰⁵] אין את דרגת השכל, אלא בודאי גם אז יש את דרגת השכל, ועד"ז אחרי שדבר מושכל נמשך משכל ההיולי, יש גם בכל התוקף את הדרגא דשכל היולי, ועד"ז בכל הדרגות שבוזה.

ועד"ז הוא גם בנוגע ללפני הצמצום ואחרי הצמצום: גם אחרי הצמצום יש את הענין דלפני הצמצום.

ובמילא נמצא, שבפועל יש עכשיו את שתי הדרגות בכל התוקף: הן "ספירות אין קץ" מצד לפני הצמצום, והן עשר ספירות מצד אחרי הצמצום. והחילוק הוא, ש"ספירות

נזקבא פ"ג. שער (לה) הירח פ"א. אגה"ק ביאור לסימן זך (קמז, א).
(305) ראה סה"מ תרע"ח ע' רצא ואילך.

(303) ראה מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' קסט.
ובכ"מ. וראה ספר הערכים – חב"ד ערך אוא"ס (ג)
(כרך ג ע' קצג ואילך). וש"נ.
(304) ראה ע"ח שער (ד) אח"פ פ"ג. שער (לד) תיקון

אין קץ" אינו נמשך בעולם (אחרי הצמצום), כי זוהי דרגא של לפני הצמצום (למעלה מהצמצום והבריאה); בעולם (אחרי הצמצום) נמשכות בפועל עשר ספירות.

ועד"ז הוא גם בתורה:

יש את הדרגא בתורה ד"עלמות אין מספר"³⁰⁶, וכן יש את הדרגא כיצד התורה נמשכת בפועל בעולם במדידה והגבלה – "שישים המה מלכות ושמונים פילגשים"³⁰⁶, שישים מסכתות ושמונים ברייתות.

ולכאורה: למאי נפקא מינה שיש "עלמות אין מספר" כאשר בפועל בעולם התורה היא במדידה והגבלה? אלא גם הדרגא ד"עלמות אין מספר" ישנה בפועל (גם כאשר התורה נמצאת כאן למטה במספר מוגבל), אבל – כפי שזהו מצד התורה למעלה, וזה אינו נמשך בפועל בעולם, ובעולם נמשכת בפועל הדרגא דשישים מסכתות ושמונים ברייתות כו'.

ועד"ז הוא גם בנוגע למצוות מדברי סופרים:

מצד התורה למעלה יש בפועל מצוות מדברי סופרים בלי מספר (ע"ד שמצד לפני הצמצום יש בפועל "ספירות אין קץ"), אבל בעולם נמשכו בפועל ז' מצוות בהתאם לזה שכן צריך להיות הסדר בעולם, תר"ך עמודי אור, תרי"ג מצוות וז' מצוות דרבנן (ע"ד שבעולם יש בפועל עשר ספירות כי מזה נעשה הסדר בעולם).

ועפ"ז מובן שאין סתירה בין זה שע"פ הרמב"ם (בספר הלכות) יש מצוות מדברי סופרים עד אין סוף (כי מדובר מצד תורה) למה דאיתא בספרים שבפועל בעולם יש ז' מצוות.

נג. אמנם, עדיין צריך להבין בנוגע לעצם המספר דז' מצוות דרבנן (בהתאם לתר"ך עמודי אור) – שהרי מצינו מהחכמים ריבוי תקנות ודרשות ופרטים במצוות (יותר מז' מצוות),

ועד שהרמב"ם כותב³⁰⁷ בהשגתו על באר הגולה (המפרט כמה מצוות מדרבנן במנין מצוות מן התורה) ש"אם נמנה (במנין מצוות מן התורה) כל עשה דרבנן וכל לא תעשה דרבנן יהי' זה עולה לאלפים רבים"?

וידוע הביאור בזה³⁰⁸ – שיש תנאים מסויימים איזה מצוות מדרבנן מחשיבים במנין³⁰⁹:

תנאי אחד – שמחשיבים רק את המצוות דרבנן שאין להן עיקר מן התורה.

(308) בהבא לקמן – ראה סה"מ תש"ח שם בהערה.

(309) ראה ס' מצוות השם – הובא בהערה שם.

(306) שה"ש ר, ח ובשה"ש עה"פ.

(307) סהמ"צ שורש הראשון.

[ע"ד הכלל של הרמב"ם³¹⁰ בנוגע למנין המצוות מן התורה, ש"אין ראוי למנות כל מה שלמדים באחת משלוש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן או מריבוי, "כל מה שיוציא אדם ענפים מן השרשים שנאמרו לו למשה מסיני בביאור והם תרי"ג מצוות . . אין ראוי למנותם"].

ועפ"ז מובנות הדעות³¹¹ שאינן מחשיבות מצות ברכות בין המצוות מדרבנן – כי יש לה עיקר מן התורה, המצוה דברכת המזון ("ואכלת ושבעת וברכת"³¹²) שהיא מצוה מן התורה. ועד"ז גם לא את המצוה דהלל – לדעות שלהלל יש שורש מן התורה³¹³.

עוד תנאי – שמחשיבים רק את המצוות דרבנן שתיקנו חז"ל לברך עליהן.

ועפ"ז: הרמב"ם כותב³¹⁴ שבמצוות דרבנן ("דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה", "שירור בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם") יש שלושה סוגים: "גזירות", "תקנות" ו"מנהגות",

["מנהגות" כאן אין פירושו כל המנהגים שמביא הרמב"ם בכמה מקומות בספרו, שכן נהגו בספרד³¹⁵ או בשנער³¹⁶ – כי שם הפירוש מנהג אינו מנהג שתיקנו החכמים, אלא שכן הכריעו וכן נהגו במצוה שעיקרה מן התורה וכיו"ב; אבל "מנהגות" בנדון דידן מדבר אודות מנהג שתיקנו ע"י החכמים ואין לו עיקר מן התורה]:

בנוגע ל"מנהגות" (שתיקנו ע"י החכמים) כותב הרמב"ם בהלכות ברכות³¹⁷ ש"כל דבר שהוא מנהג . . אין מברכין עליו".

בנוגע ל"גזירות", ענין ד"שב ואל תעשה" – ג"כ אין עושים ברכה, כידוע הכלל³¹⁸ שבברכה עושים רק על "קום ועשה".

ונשאר רק "תקנות" חכמים ("קום ועשה") שעליהן עושים ברכה.

ובין תקנות חכמים ("קום ועשה") יש רק ז' מצוות שעליהן עושים ברכה ואין להם עיקר מן התורה.

ועפ"ז מובן המנין דז' מצוות מדרבנן דוקא.

(315) ראה הל' תפלה פ"ד ה"ו. פי"א ה"ה. הל' חנוכה פ"ד ה"ג.

(316) ראה הל' תפלה שם.

(317) פי"א הט"ז.

(318) ראה רמב"ם שם ה"ב. וראה שו"ת הרשב"א ח"ג סרפ"ג. אנציקלופדי' תלמודית ערך ברכת המצות (כרך ד ע' תקד). וש"נ.

(310) סהמ"צ שורש השני.

(311) סמ"ג סוף מ"ע – ראה בהערה שם.

(312) עקב ח, י.

(313) ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך הלל (כרך ט

ע' שצב ואילך). וש"נ.

(314) הל' ממרים פ"א ה"ב. וראה גם בהקדמה לספר היד.

נד. כאן גם המקום לבאר את מה שדובר באחרון של פסח³¹⁹ בקשר לזה ששנה זו היא שמונה מאות וחמישים שנה להולדת הרמב"ם, ונזכר בזה קשור עם "תתקן" [שקשור גם עם האמור לעיל אודות "תקנות", כדלקמן].

ומיד החלו "שטורעם": שמונה מאות וחמישים הוא הגימטריא ד"תתן", לא ד"תתקן" – מהיכן נכנס כאן הק'!?

אבל אין זה חידוש לשאול שאלה זו: כל ילד יודע ששמונה מאות וחמישים הוא "תתן", לא "תתקן". וכמדובר כמה פעמים, שכאשר שואלים קושיא יש להתבונן מעט בענין, אולי ימצאו איזה ביאור השייכות.

והביאור בזה³²⁰:

כמדובר כמה פעמים, בשעת הדיבור מיתוספים לפעמים רעיונות חדשים, אבל מכיון שזה ניתוסף זה עתה ונמצאים באמצע לדבר ענין, אי אפשר בשעת מעשה לפרטו בכל פרטיו, ויש את הברירה לא להזכיר כלל את הרעיון החדש; אבל מכיון שזהו ענין ערב ("א' געשמאקער ענין"), וזה מונח אצל המדבר – מדוע להתאפק עם זה, ובמילא זה פורץ החוצה! אבל כאמור, מכיון שהרעיון ניתוסף זה עתה, יתכן שבשעת מעשה לא מבארים זאת כל צרכו.

ועד"ז הי' בענין זה:

בשעת הדיבור אודות שמונה מאות וחמישים שנה להולדת הרמב"ם, נפלה בדעתי ("איז אײנגעפאלן") שייכות מיוחדת בין "תתן" (בגימטריא שמונה מאות וחמישים) של הרמב"ם ל"תתקן", ולכן דובר אודות "תתקן", אבל בשעת מעשה לא הוסברה השייכות עם "תתן" והרמב"ם.

נה. והביאור בזה:

כאשר התבוננו בכך ששמונה מאות וחמישים שנה להולדת הרמב"ם נרמז באותיות "תתן", מיד היתה המחשבה: במה מתבטא ה"תתן" של הרמב"ם (שהרי מדובר כאן אודות הרמב"ם)? הרמב"ם נתן ("תתן") הרבה. אבל כאן הרי מדובר אודות הרמב"ם בקשר עם ספרו יד החזקה, ששם מצינו הלשון "יראה לי" רק בהלכות מתי מספר³²¹, כלומר שלא מצינו שם את הענין של "תתן" דהרמב"ם באופן שהרמב"ם חידש משהו. עד שתפסו שתוכן ה"תתן" דהרמב"ם בספר היד הוא "תקנה" ("תתקן"):

החידוש (כלומר ה"תתן") של הרמב"ם בספרו היד הוא (כמ"ש בהקדמתו) שהיותו "בזמן הזה תקפו כל הצרות יתירות ודחקה השעה את הכל ואבדה חכמת חכמינו . . . לפיכך אותם הפירושים וההלכות והתשובות שחיברו הגאונים וראו שהם דברים

המשיח שליט"א בשיחת אחש"פ (לעיל ע' 000).

319) לעיל ע' 000 ואילך.

321) ה' ביאת המקדש פ"א הט"ו. ועוד.

320) ראה גם (באו"א) הערת כ"ק אדמו"ר מלך

מבוארים נתקשו בימינו ואין מבין עניניהם כראוי אלא מעט במספר, ואין צריך לומר הגמרא עצמה כו", ו"מפני זה שנשתי מתני³²² אני... ונשענתי על הצור ברוך הוא ובינותי מכל אלו החיבורים בענין האסור והמותר... עם שאר דיני התורה, כולם בלשון ברורה ודרך קצרה עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ולא פירוק... עד שיהיו כל הדינים גלויין לקטן ולגדול כו".

כלומר, שעצם הענין דחיבור ספר היד ע"י הרמב"ם הוא ענין ד"תקנה" של חכמים (של הרמב"ם), ו"תקנה" הכי גדולה: הענין ד"תיקון" חכמים הוא, שכאשר "בקעא מצא גדר בה גדר". וכך הי' אצל הרמב"ם: כאשר הרמב"ם ראה שבזמנו נעשתה ירידה ("תקפו כל הצרות יתירות ודחקה השעה כו"), הוא הוסיף "תקנה" ותיקון לפי אותו הזמן, שחיבר את ספר היד שהוא "מקבץ לתורה שבעל פה כולה", כולל כל ההלכות שבתורה [לא כמו בספרים של הגאונים שלפניו, שכמה מהם כתבו הלכות (כמ"ש הרמב"ם לעיל), אבל לא כל ההלכות שבתורה, ובאופן ברור "לקטן ולגדול"].

ונמצא, שתוכן ה"תתן" של הרמב"ם (בספרו יד החזקה) הוא "תתקן", לתקן תקנה, ותקנה הכי גדולה, ע"י כתיבת ספר היד.

[ויש להוסיף, שספר היד הוא "תקנה" לא רק "לקטן" אלא גם "לגדול".]

ויובן זה ע"פ סיפור עם הרוגצ'ובי³²³: הרוגצ'ובי סיפר שדוקא בהגיע יום השבת, שהוא יום של שבת ומנוחה, יש לו את היסורים הכי גדולים. מדוע? כי מחשבתו תמיד היתה מונחת בתורה, ומחשבה אינה פוסקת³²⁴, תמיד נופלות לו סברות לכאן ולכאן וכו' (סברא אחת, ומיד סברא הפוכה, ומיד אחרי' סברא נוספת להיפך מב' סברות הקודמות, וכן הלאה), ובכדי להגביל זאת, שהרי אצלו כל הסברות בתורה היו נוגעות לנפקא מינה בפועל – באמצע השבוע היתה לו הברירה לכתוב את מה שחושב, אבל בהגיע יום השבת כשאסור לכתוב, יש לו יסורים גדולים כי המחשבה מתרוצצת עם סברא לכאן ולכאן ואין ביכולתו להגביל זאת ולהפיק נפקא מינה וכו'. ואדרבה: בתחילת יום השבת, בידעו שבעשרים וארבע שעות הבאות לא יוכל להגביל את מחשבתו, ריצת המחשבה היא בהוספה!

ובדוגמא לזה מובן ה"תקנה" דספר היד גם "לגדול": מכיון שספר היד כולל את כל התורה שבע"פ וכל ההלכות שבתורה וזה נמשך בכתב בספר גשמי, באותיות מוגבלות כו' – מובן שזה מסייע וזהו "תקנה" גם "לגדול" שמצד עצמו אינו יכול להגביל את מחשבתו.

נו. ויש להוסיף בזה בעומק יותר, ביאור הקשר של הק' ד"תתקן" העושה מ"תתן" דהרמב"ם "תתקן":

ריש ע' 117).

(322) כ"ה בנו"א בשוה"ג (ע"פ מלכים-א יח, מו).

(324) לקו"צ צו יז, סע"א. ובכ"מ.

(323) ראה גם שיחת ש"פ וארא תשי"א (לקו"ש ח"א

נזכר לעיל שדוקא על תקנות (לא על מנהגות וגזירות) עושים ברכה. ושלמות ענין הברכה היא – מאה ברכות, "חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום"³²⁵, בחי' כתר.

ועפ"ז יוצא ע"ד הרמז, שהיות וספר הרמב"ם הוא ענין של "תקנה", זה קשור עם ענין הברכה, ושלמות שבה – מאה ברכות, שזה (מאה ברכות) מרומז בק' (מאה) ד"תתקן". כלומר, שכאשר מכניסים ק' (מאה ברכות, ענין הברכה) ב"תתקן" דהרמב"ם, נעשה "תתקן", ה"תקנה" של הרמב"ם בחיבור ספרו יד החזקה.

והביאור בזה:

כיצד הי' לרמב"ם כח לכתוב את ספרו – מביא הרמב"ם בריש הספר (לפני ההקדמה) את הפסוק³²⁶ "בשם ה' א-ל עולם"³²⁷, שזהו בכח ה'. ובריש פנים הספר מביא את הפסוק³²⁸ "משוך חסדך ליהודיך גוי" [יודעיך] קשור במיוחד עם ספר המדע, הספר הראשון ביד החזקה, כי פסוק זה בא גם כהקדמה לספר המדע בפרט; אבל מובן שזהו גם הקדמה לכללות הספר], כלומר שהרמב"ם לוקח כח לחבר את ספרו מזה שישנו ה"משוך חסדך".

והענין ד"משוך חסדך" קשור עם ברכה: ברכה הוא מלשון המשכה³²⁹, הענין ד"משוך חסדך", נעשית ברכה והמשכה מ"חסדך":

"חסדך" קאי על חסד של הקב"ה, חסד בלי גבול, כמאחז"ל³³⁰ "כ"ו דורות ניוזנין בחסדו של הקב"ה", חסד בלי גבול, שכנגד זה הן הכ"ו פעמים "כי לעולם חסדו"³³¹.

והמשכת חסדו של הקב"ה למטה יכולה להיות בשני אופנים: ע"י המשכתו למטה החסד מתצמצם [עד שזה יכול להיות באופן ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו]³³², שהמשכת החסד למטה היא באופן ש"אין בעל הנס מכיר בניסו"³³³, או שהחסד בלי גבול של הקב"ה ("חסדו") נמשך למטה בדיוק כמו שהוא למעלה.

וזהו החידוש דברכה והמשכה – "משוך חסדך", כמבואר גם בהמשך חייב אדם לברך מאה ברכות לאדמו"ר מהר"ש³³⁴ [שענינו "לכתחילה אריבער"³³⁵] ובכמה מקומות³²⁹, שענין הברכה הוא שזה מבריק וממשיך את הענין למטה בדיוק כפי שהוא למעלה.

וה"תקנה" של חיבור ספר הרמב"ם קשורה עם ברכה (כנ"ל). ולכן כותב הרמב"ם בריש ספרו את הברכה והמשכה ד"משוך חסדך", שזה נותן לו כח לתקן את ה"תקנה" של חיבור ספרו.

(331) תהלים מזמור קלו.

(332) שם, ד.

(333) נדה לא, א.

(334) תרל"ח – פ"ה (ע' 1).

(335) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח א' ע' תריז.

לקו"ש ח"א ע' 124. חכ"ז ע' 166. ועוד.

(325) מנחות מג, ב.

(326) וירא כא, לג.

(327) ראה הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

בס' מראי מקומות לרמב"ם ע' א.

(328) תהלים לו, יא.

(329) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(330) פסחים קיח, א.

נז. וביאור הקשר עם עצם הענין דתקנת חכמים, ועד"ז ה"תקנה" של הרמב"ם בחיבור ספרו:

מבואר בחסידות (בהמשך הידוע של אדמו"ר מהר"ש³³⁶) [שיום הולדתו, ב' אייר, מתברך משבת זו] ובכמה מקומות³³⁷ העילוי דמצוות מדברי סופרים לגבי מצוות מן התורה, כמאחז"ל³³⁸ "חביבין עלי דברי סופרים יותר מדברי תורה", כי שורש המלכות (בחי' אשה – תורה שבע"פ) הוא בכתר [וכמשנת"ל במאמר בענין "דלו עיני למרום"³³⁹], "אשת חית עטרת בעלה"³⁴⁰, הענין ד"בינה יתירה ניתנה באשה"³⁴¹:

החילוק בין מצוות עשה ומצוות ל"ת הוא, שע"י מצוות עשה (חיוב) ממשיכים אור פנימי, אור בכלי, אבל בכדי להמשיך אור מקיף, שלמעלה מאור פנימי – זהו דוקא ע"י מצות ל"ת, שלילה (דחיית הרע).

למצוות מדברי סופרים יש את החידוש, שהן פועלות שהאור מקיף שנמשך בעצם ע"י שלילה (לא תעשה) יומשך למטה (לא בדרך שלילה, אלא) בדרך חיוב, אור בכלי. כי במצוות מדברי סופרים יש את שתי המעלות דמצוות עשה ומצוות ל"ת: ענינם הוא גם שלילה – דחיית הרע, אבל האופן שמקיימים זאת ע"פ תקנת חכמים הוא ע"י עשיית דבר (חיוב).

לדוגמא – המצוה דרבנן דנטילת ידים: תוכן מצוה זו הוא דחיית החיצונים שלא יינקו מאצבעות היד, ענין של שלילה. אבל האופן שמקיימים זאת הוא (לא ע"י "שב ואל תעשה", אלא) ע"י עשיית דבר (חיוב) – נטילת ידים, שרוחצים את הידים ועם ברכה. ועד"ז הוא גם בנוגע לעירובין³⁴², ונר חנוכה³⁴³, ושאר המצוות מדברי סופרים.

וזה פועל שהאור שמצד עצמו נמשך למטה באופן של שלילה, יומשך באופן של חיוב, אור בכלי.

וזהו הקשר בין תקנת חכמים לענין הברכה – ברכה והמשכה מהאור שלמעלה באופן שיומשך למטה באופן חיובי בכל התוקף בדיוק כפי שהיא למעלה.

ועד"ז מובן גם בנוגע ל"תקנת" הרמב"ם בחיבור ספר היד:

הטעם שהרמב"ם תיקן את ה"תקנה" דחיבור ספרו הוא מפני ענין שלילי, שהתורה לא תשתכח ("בזמן הזה תקפו כל הצרות יתירות ודחקה השעה את הכח ואבדה חכמת חכמינו כו"). אבל ה"תקנה" לזה היא (לא ע"י "שב ואל תעשה", שלילה, אלא) ע"י חיוב – הוא כתב ספר שהוא "מקבץ לתורה שבעל פה כולה", כל ההלכות שבתורה.

339) ישע"י לח, יד.

340) משלי יב, ד.

341) נדה מה, ב.

342) המשך הנ"ל פמ"ט (ע' עא) ואילך.

343) שם פנ"ט (ע' פד) ואילך.

336) המשך מצה זו תר"ם פל"ז (ס"ע נג) ואילך.

337) אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תמט ואילך. ע' תסט

ואילך. סה"מ ה'ש"ת ע' ע ואילך. ועוד.

338) ראה ע"ז לה, א ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"א

ה"ד. סנהדרין פ"א ה"ד. ע"ז פ"ב ה"ז. ועוד.

וזה פועל, שהאור הכי נעלה (שמצד עצמו אינו יכול להימשך למטה רק בדרך שלילה) יומשך למטה באופן חיובי, בדיוק כמו שהוא למעלה, שזהו ענין הברכה ששלימותה היא מאה ברכות (הק' ד"תתקן").

דהיינו, במילים אחרות: ע"י ענין של העלם והסתר (שבגלל זה באה תקנת החכמים), נעשית עלי' למעלה מעלה יותר (למעלה מקודם הירידה).

ובפרט כשמדובר אודות ספר הרמב"ם, ספר של הלכות, "כתרה של תורה" (תגא"), בחי' כתר. כלומר, שע"י הירידה בזמן הרמב"ם ("תקפו כל הצרות כו'") נעשתה עלי' הכי נעלית, המשכת בחי' כתר (מאה ברכות), "דלו עיני למרום", וזה נמשך למטה בדיוק כפי שזהו למעלה, כענין ההלכה בפשטות: הלכה היא רצון העליון (כתר) באופן קבוע, לא כחכמה שמצדו יכול להיות "אלו ואלו דברי אלקים חיים"³⁴⁴, שינויים³⁴⁵.

ונוסף לזה – ברצון (דהלכות שבתורה) מונח החפץ, תענוג³⁴⁶, פנימיות הכתר, פנימיות עתיק שתתגלה לעתיד לבוא³⁴⁷, אבל מעין זה יש בזמן הזה בספר הרמב"ם.

וע"פ כל הנ"ל מובן הקשר של ה"תתן" דהרמב"ם ל"תתקן".

כלומר, שאע"פ שבשעת הדיבור באחרון של פסח כשנזכר "תתקן" בקשר לשמונה מאות וחמישים נעשתה התמי' – "מה ענין שמיטה אצל הר סיני"? – אומר לו רש"י³⁴⁸ שלשמיטה באמת יש שייכות להר סיני, וכמדובר לעיל בארוכה.

נח. כאן גם המקום לבאר עוד ענין ששאלו על המדובר בהתוועדות שלפני זה³⁴⁹:

דובר על הפירוש ב"מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו"³⁵⁰, שמדובר אודות היחס של בני ישראל להקב"ה בסדר מלמטה למעלה.

[בדוגמת כללות עבודת האדם שהיא בסדר מלמטה למעלה, כפי שזהו בתפילת כל יום ("סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"³⁵¹): כשניעור משנתו – "מודה אני", אח"כ מתעלה עד שמגיע ל"הודו"³⁵², ואח"כ מתעלה עוד לבחי' פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע וקריאת שמע, עד שמגיע לתפילת העמידה, "כעבדא קמי מרי"³⁵³]:

"מה טוב חלקנו" קאי על יהודי כפי שהוא "חלק אלוהה ממעל ממש"³⁵⁴, שזהו תיכף משנולד.

(344) עירובין יג, ב.
(345) ראה לקו"ש חט"ו ע' 232 ואילך. וש"נ.
(346) ראה לקו"ש שלח לח, ג. שה"ש כח, ד. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפד ואילך. שו"ת צ"צ אה"ע ח"ב סימן רסג (ח, ג).
(347) ראה פנ"ח שער (טו) הק"ש רפט"ו. הובא ונת' בלקו"ת שה"ש כא, א. מו, סע"ב. נא, ג. ובכ"מ.
(348) ר"פ בהר (כה, א).
(349) שיחת אור ליי"ג ניסן (לעיל ע' 000 ואילך).
(350) נוסח תפלת השחר (מתדבא"ר פכ"א).
(351) ויצא כח, יב. זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תיקון מה (פג, א).
(352) בהנחה אחרת: התחלת התפילה היא "הודו" – בחי' הודאה בלבד, ולפני זה – פסוקי "מה טובו", שזהו למטה גם מבחי' הודאה.
(353) ראה שבת י, א. זח"ג רכג, א.
(354) תניא רפ"ב.

"מה נעים גורלנו" קאי על ענין הבחירה (ענין הגורל³⁵⁵) של הקב"ה בבני ישראל שיהיו "בנים אתם לה' אלקיכם"³⁵⁶, כפי שמבאר המגיד³⁵⁷ ש"קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במחשבה כמ"ש רז"ל³⁵⁸ ישראל עלה במחשבה כו", כלומר שהקב"ה בחר אז בבני ישראל שיהיו בנים שלו³⁵⁹. והשייכות דבחירה ל"גורל": ענין הגורל שייך בשני דברים שוים דוקא, שאין שום עליונות ועדיפות לאחד על השני לולי ענין הגורל, שאינו אלא מצד רצון הקב"ה – "בחיק יוטל הגורל ומה' כל משפטו"³⁶⁰.

"מה יפה ירושתנו" קאי על הדרגא הכי גבוהה – כפי שיהודי הוא יורש, שירש הוא במקום המוריש³⁶¹, עצמות ומהות עצמו.

ושאלו על זה: ענין הבחירה חפשית של הקב"ה, המורה שהוא פשוט בתכלית ואינו מוכרח בשום דבר, נמשך לכאורה מהדרגא הכי נעלית שאפשר, מעצמות ומהות בעצמו, וא"כ כיצד אפשר לומר שזוהי רק הדרגא ד"גורלנו", ויש למעלה יותר מזה – "ירשתנו"?

הנה שאלה זו באה כתוצאה מזה שערבבו ("מ'האט צובויטשעט") שני ענינים ודרגות, כדלקמן.

נט. והביאור בזה:

דרגת הבחירה של הקב"ה היא "למטה" מעצמות ומהות עצמו, ולא סתם למטה יותר ובגדר מעלה ומטה, אלא בינתיים יש דרגות בלי שיעור, זהו שלא בערך לגמרי.

והביאור בזה:

היחס של בני ישראל להקב"ה כבן ואב יכול להיות בשני אופנים:

א) מכיון שבני ישראל והקב"ה הם כמו בן ואב – לכן הקב"ה בחר בהם.

אבל זה אינו ענין של בחירה אמיתית, כי הבחירה היא כבר לאחר שישנו התואר ד"בן", ובמילא זה מכריח (כביכול) שהקב"ה הוא "אב", ובמילא אין זה ענין של בחירה אמיתית, שבחירה אמיתית שייכת רק כשאין שום תואר והכרח לא לכאן ולא לכאן.

וזוהי הדרגא ד"חלקנו", שמצדה בני ישראל הם "חלק אלוהה ממעל ממש".

"בנים אתם לה' אלקיכם", בדוגמת הבן שנמשך ממוח האב, ו"גורלנו" קאי על ההתקשרות דהקב"ה וישראל מפני שהקב"ה בחר בישראל בבחירה חפשית שלמעלה מההתקשרות דאב ובן (וראה לקמן בפנים).

(360) משלי טז, לג.

(361) ראה שו"ת צפע"נ דווינסק ח"א סקי"ח. ווארשא ח"ב סקי"ח. צפע"נ מילואים יג, א.

(355) ראה לקו"ש ח"י"ז ע' 117 ואילך, ובהנסמן שם.

(356) פ' ראה יד, א.

(357) או"ת ב, ג (בהוצאת קה"ת, תש"מ ואילך – ס"ו).

(358) ב"ר פ"א, ד.

(359) בהנחה אחרת מבואר ש"חלקנו" קשור עם

(ב) מכיון שהקב"ה בחר בבני ישראל, לכן בני ישראל והקב"ה נעשו כמו אב ובן. כלומר, שלפני הבחירה לא הי' שום תואר ודרגא דאב ובן, אלא רק ע"י הבחירה נעשה כן.

וזהו בחירה אמיתית, שאין הכרח לא לכאן ולא לכאן, ואעפ"כ הקב"ה בוחר בבני ישראל, ועי"ז הם נעשים "בנים אתם לה' אלקיכם".

וזהו הדרגא ד"גורלנו" – כפי שמבאר המגיד, שעוד "קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במחשבה" (לא כפי שזהו אצל אב ובן למטה ש"לא יכול לומר שיהא נחקק במחשבתו צורת הבן שיהי' לו אחר כך כי עדיין לא ראה אותו כו"). כלומר, עוד לפני שבני ישראל קשורים לגדר ותואר ד"בן" ולפני שהקב"ה קשור לגדר ותואר ד"אב" (המורה שיש מציאות של בן), בחר בהם הקב"ה.

וזהו באמת בחירה אמיתית, בלי שום הכרח, הנמשכת מצד פשיטות דלמעלה, אבל בכל זאת זהו למטה מעצמות ומהות עצמו – כי גם ענין הבחירה קשור לתוארים, בלשון השל"ה³⁶² (המבואר בחסידות³⁶³) – בחירה נמשכת מצד הדרגא שבה הוא "יכול לרצות ולא לרצות", ובמילא הוא אינו מוכרח בשום דבר ויכול לבחור כפי שרוצה, היינו שכאשר הוא "רוצה" ו"יכול" באופן מסויים – זהו מצד בחירתו האמיתית (כי הרוצה ייכול נמשך מדרגא שבה הוא רוצה ואינו רוצה, יכול ואינו יכול), אבל בכל זאת זה קשור לתואר ד"רוצה" ו"יכול".

זהו אמנם לא תואר חיובי, אלא תואר המורה על פשיטות, ויתירה מזה – זהו תואר שלילי, וע"ד כפי שמבאר הרמב"ם במורה נבוכים³⁶⁴ בנוגע לתוארים על הקב"ה, שכולם בדרך שלילה: כשקוראים להקב"ה בתואר "חכם", הכוונה היא לשלול שהוא אינו בלתי חכם, ועד"ז בנוגע לשאר התוארים הכל הוא לשלול שהוא אינו לא זה ("אז ער איז ניט דאס"). ועד"ז בנוגע לתואר "רוצה" ו"יכול", שהכוונה בזה היא שהוא אינו לא רוצה ואינו לא יכול, אבל בכל זאת זהו תואר, ובמילא זהו למטה מעצמות ומהות שהוא שלילת כל התוארים³⁶⁵, ולא רק למטה בגדר ממעלה ומטה, אלא שלא בערך לגמרי.

ואח"כ ישנו הענין הכי נעלה – עצמות ומהות עצמו, שלילת כל התוארים. שזהו הענין ד"ירושתנו", היורש הוא במקום המוריש, עצמות ומהות בעצמו, ששם הוא התואר האמיתי ד"גם בן . . . אין לו"³⁶⁶.

(366) קהלת ד, ח.

(367) בהנחה אחרת: וזהו מ"ש הרמב"ם בסיום מנין מצוות עשה "לדון בדיני נחלה . . . ובן אין לו" (פינחס כז, ז) – שבוה מרמו דענין "ירושתנו" (נחלות) הוא בעצמותו ית' שלמעלה מכל תואר, גם מהתואר ד"אב" – בחי' "ובן אין לו".

(362) בהקדמה (יח, ב). קו, ב.

(363) אוה"ת תצוה ע' א'תשכ. סה"מ תרס"ה ע' ח.

אעת"ר ע' יח. עזר"ת ע' קצד. תש"ג ע' 24.

(364) ח"א פנ"ז ואילך.

(365) המשך תרס"ו ריש ע' קסח. ובכ"מ.

ס. [כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך, ואמר:] ויש להאריך בזה, אבל כמו ש"יכול" לדבר יותר ויותר – והרי צריכים עדיין להתפלל מנחה ולשמוע קריאת התורה, ובכלל – אין צריכים לייגע יהודים, רחמנות על הקהל ("ס'איז אַ רחמנות אויפן עולם")... ובפרט כמדובר לעיל אודות אהבת ישראל – לכן הקיצור הנ"ל יהי' מספיק.

ומכיון שזהו שבת, ואוחזים כבר ב"רעוא דרעוין", וצריך להיות ענין המנוחה, מנוחה מכל הענינים הבלתי רצויים, שכללות הענין הבלתי רצוי הוא ענין הגלות – שתהי' כבר המנוחה מזה.

ובמילא – שינגנו עכשיו "ניעט ניעט ניקאָוואַ", שאין שום דבר מלבד הקב"ה עצמו, שזהו הגילוי דלעתיד לבוא; ואח"כ יעשו ברכה אחרונה (כל מי שנתחייב בה).

ויהי רצון, שמכיון שנכנסים לחודש אייר (שאותו בירכו היום) – שיקויים הר"ת של "אייר"³⁶⁸, "אני ה' רופאך"³⁶⁹, שיתבטלו כל הדברים הבלתי רצויים הזקוקים לרפואה, עד למחלה העיקרית – הגלות,

ונלך לקבל פני משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובמהרה בימינו ממש.

[אחרי שיחה זו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואַ". אח"כ הזכיר (שוב) אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 6:05].

סה"ק).
(369) בשלח טו, כו.

(368) ראה חי' חת"ס לשבת קמז, ב. שער יששכר
(להרה"צ כו' ממנוקאטש) מאמר אייר ס"ג (בשם

יומן ר' מאיר הארליג ע"ה – תשל"ח

ואחרי זה הי' קריאת התורה כמו בכל יום, ואחרי זה גם מנחה וגם מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 11:30 [חסר קצת].

• יום שישי, ה' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:20, ואחרי זה הי' הסדר כמו בכל עש"ק, ואחרי זה בא לקבלת שבת, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:15.

• יום שבת קודש פ' קדושים, ו' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 9:50, ואחרי זה התפלל שחרית, ואחרי זה הי' קריאת התורה וגם מוסף כמו בכל שבת, ואחרי זה הלך לביתו ושב בשעה 7:20 והי' מנחה, ואחרי זה אמר פרקי אבות, ואחרי זה הי' מעריב כמו בכל יום, ואחרי זה קידוש לבנה, אמר לי שלום עליכם, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 9:45.

• יום ראשון, ז' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10, ואחרי זה הי' כמו בכל יום וגם מנחה ואחרי זה גם מעריב והלך לביתו בשעה 10:40.

• יום שני, בד"ר ח אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10 והי' קריאת התורה כמו בכל יום ואחרי זה ככל יום, ואחרי זה הי' מנחה כמו בכל יום, ואחרי זה הלך לביתו, ואחרי זה מעריב כמו בכל יום, והלך לביתו בשעה 11:20.

• יום שלישי, ב' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:20 ואחרי זה בשעה 2:20 הלך לרופא בניו יורק ושב בשעה 4:00, והי' מנחה אצל חדר שלו, ובשעה 6:00 הלך לביתו ושב בשעה 7:10, ומעריב הי' כרגיל, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:05.

• יום רביעי, ג' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:10 ואחרי זה הי' כרגיל ואחרי זה הי' גם מנחה, ואחרי זה הלך לביתו ושב בשעה 7:00, והי' מעריב, ואחרי זה הלך לביתו בשעה 10:30.

• יום חמישי, ד' אייר •

כ"ק אד"ש בא ל-770 בשעה 10:15,

יומן א' התמימים – תשמ"ז

לידינו זה לא יחזור, אך השופטים טענו שזהו פגיעה בכבוד בית המשפט שכביכול אין בכוחו להוציא לפועל את פסק דינו. כמו"כ טען עוה"ד שלהם כי יש סתירות בדברי כ"ק אדמו"ר הקודם נ"ע, ולטענתו יש לו על זה מסמך. כשהחל לחפש את המסמך – הוא נעלם לבושתו ובושת כל הצד שאותו הוא מייצג. דבריו נמשכו כחמש דקות, והחיפוש אחר המסמך גם כחמש דק'.

תפילת מנחה 3:18. בקדיש של אחר עלינו לשבח, נשמעה התפוצצות, וכ"ק אד"ש הסתובב באותו הזמן לעבר זה שאומר קדיש. (ההתפוצצות היתה מהמנורה בפרוזדור שבין הזאל הקטן לג"ע התחתון).

תפילת ערבית 8:36.

• יום רביעי, ז' אייר •

ביום זה, חסד שבנצח (חסד בגי' דידן עם האותיות) אמורים היו השופטים (אחד שחור והשני גוי לבן, והשלישי יהודי) לקבוע האם הספרים צריכים לחזור מיד. ב-770 נתלו צילומים מהמדרש השייך לחומש דחת"ת דיום זה, ובו המעשה "דידן נצח" כפי שסיפר כ"ק אד"ש ב"א טבת שנה זו. המילים דידן נצח הודגשו במודעות. אחד המודעות נתלה מעל קופת הצדקה בה מכניס הרבי את מטבעות הצדקה, וקודם ששלשל הרבי את המטבע הביט במודעה. כמו"כ לאחר ששלשל את המטבע הביט שוב במודעה.

הרבי נסע למקוה לערך בשעה 11:30,

• יום שני, ה' אייר •

10:07 קריאת התורה. לחתן הבר-מצוה אמר הרבי "מזל טוב", אך הלה לא הסתכל על הרבי עד שאחד העומדים הפנה את פניו לרבי. הרבי חיך ואמר "מזל-טוב".

ביום זה הגיש אותו האיש תלונות בבית המשפט נגד חסידי חב"ד, ובתלונותיו חתימותיהם של רבנים מסתמער והאיש מבני ברק ועוד. כמו"כ הוא הגיש קטעי עתונות המדברים נגד חב"ד ונגד מעשיהם. (בין המקרים – המקרה שקרה ביום ה' בערב, שפורסם לרעת חב"ד ולטובת המשרה).

3:17 תפילת מנחה. השמועה מספרת כי ר' פנחס מנחם אלתר הי' אמור להגיע ביום זה אך לבסוף לא הגיע. (או מסיבה שזה תענית בה"ב, או שבקש להתקבל ליחידות ועדיין לא יצאה תשובה מחדרו של כ"ק אד"ש).

8:32 תפילת ערבית.

• יום שלישי, ו' אייר •

10:05 חלוקת מטבעות הצדקה לילדים. הציבור ניגן "דידן נצח" כשהגיע הרבי, ובחלוקת הצדקה.

בשעה 10:00 הגיש עוה"ד שלנו תביעה להחזיר את הספרים, היות וגם כסף הספרים שנמכרו נמצא בידו וגם הספרים שלא מכר. כמו"כ ציין העו"ד את הצער והעגמ"נ לכ"ק אד"ש. העו"ד שלנו נאם כ-15 דקות בריצפות ובשפה יפה. העו"ד שלהם טען שאם זה יגיע

• יום שישי, ט' אייר •

10:10 חלוקת צדקה לילדי ישראל.

כשיצא הרבי סמוך להדלקת הנרות לספרי' ניגנו הקהל ניגון לכתחילה אריבער (היות וזהו יום הברית של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע), והרבי עודד את הניגון, וממילא ניגנו כל הזמן לפי הוראות ידו הק' של הרבי שליט"א, שאת הקטע בניגון ששרים שוב ושוב שרו עד שנכנס הרבי לספרי'.

כשחזר הרבי מהספרי' דרך איסטערן פארקווי, סימן לשלום בידו הק' לכמה שוטרים שהגיעו כבכל שבת לשמור על כביש פתוח ליד 770.

בכל עיתוני "מעריב" בניו יארק הוכנסו מודעות המזמינות את הציבור לפאראד בל"ג בעומר.

מודעת הביד"ץ קראה לכל אשר ביכולתו לתרום להבאת ילדים נוספים לפאראד, וכמו"כ כל אחד שיתרום את חלקו (מבחינה כספית) לשלשת האחראים אשר נדבה ליבם לכך.

וועד בחירת הגבאים פירסם כי את הרשימות אפשר למסור עד ל"ג בעומר, והתנאים הם: נשוי, בן שלשים ומעלה, שומר תורה ומצוות, תושב השכונה. כל אחד חייב להגיש 100 חתימות בעד הצגתו למועמד. החתומים צריכים להיות כשרים להצביע (כלומר בן שלשים אפי' רווק וגרוש, תושב השכונה שומר תומ"צ - אלו בעלי זכות ההצבעה). על המועמד לחתום כי יפרוש בהוראות הרבנים או וועד הקהל. 7 המועמדים שהציגו מועמדותם עד כה: ר' זאב כץ, ר' מאיר הארליג, ר' שמעון הרץ, ר' יוסף לאש, ר' מוני' ולובסקי, ר' זלמן ליפסקר

וקודם שהמכונת ירדה לכביש, אחר שיצאה ממקומה פתח הרבי את חלון מכונתו ונתן צדקה לשני ילדים ולשאר הציבור שהגישו את ידם.

לאוהל נסע הרבי לערך בשעה 3:00 וחזר בשעה 8:30. פסק הדין של השופטים הי', שאינם מעוניינים להכנס לזה, היות וזהו סיפור רק של כמה שבועות.

בלילה החולף נתלו על בנין 788 כל י"ב הפסוקים, כהכנה לתהלוכה בל"ג בעומר.

השלמות:

בחלוקת הדולרים יום ראשון זה (ד' אייר), לאחר שעבר רשד"ב וולפא מק. גת קרא לו כ"ק אד"ש ונתן לו דולר נוסף "עבור הספר הבא". חבר מועצת עיריית ניו-יארק נח דיר הביא מכתב ובו חתימות חברי עיריית רבים "מזל טוב" ליום הולדת כ"ק אד"ש, ובסיום השיחה איחל לו כ"ק אד"ש "פרנסה ברווח".

• יום חמישי, ח' אייר •

10:13 קריאת התורה. לחתני הבר מצוה (ולאורח נוסף שעמד לידם) איחל הרבי "מזל-טוב".

3:18 תפילת מנחה. 8:37 תפילת ערבית.

בערב התקיים סיום סדר נשים ברמב"ם והתחלת ספר קדושה, בהשתתפות הרב הראשי הספרדי לקרית שמונה, שזכה בגורל לבוא לרבי שליט"א. בתחילת הסיום, למד הגר"מ מענטליק את המכתבים האחרונים שיצאו מכ"ק אדמו"ר שליט"א.

ור' מנחם ליפשיץ.

לידע מה השעה.

תפילת ערבית בשעה 8:40 (לערך).
לאחר התפילה קידוש לבנה.

• שב"ק פר' אחו"ק, יו"ד אייר •

10:00 תפילת שחרית. הרבי לא הודיע
על התוועדות.

• יום א', י"א אייר •

10:00 חלוקת דולרים.

אחרי התפילה התקיימה סעודה
והתוועדות שע"י הוועד לסעודת שלמה.

הרבי נסע לאהל וחזר לערך בשעה
8:30.

תפילת מנחה בזאל הקטן בשעה
7:32. כשהרבי נכנס הרבי הציץ בשעון

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

ר' מישאל בן הרב יצחק ברוך ע"ה

יצחקוב

נלב"ע ג' שבט ה'תשפ"ה

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

לזכות

הת' ישראל ארי' ליב שי' בן-זכרי

לרגל הבר מצוה, בדרי"ח אייר ה'תשפ"ה
שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן
ויזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות משפחות

שי וברק מיארה, יעקב ואסתר בן איון,
אלירן וכן חני זכריה, אושרי ורותם מלכה
שיחיו

להצלחה רבה ומופלגה

ושיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל
מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה
בטוב הנראה והנגלה
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכות

הרב מנחם מענדל ע"ה
בן – יבלחט"א – הרב מאיר יעקב שי
פלאטקין
שיזכה לחיים נצחיים בטוב הנראה והנגלה
ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר"
בהתגלותו המושלמת של
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיליו
תיכף ומייד ממי"ש ממש נא"ו

לזכרון

איי"א וו"ח הרב התמים ר' אהרן יעקב
בן הרב התמים ר' מרדכי אליהו ע"ה
שוויי

זכה להיות מלמד ומגיד שיעור בישיבת תו"ת ליובאוויטש במאנטרעאל
וניו יארק עפ"י הוראת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך יותר
ממ"ג שנה ואח"כ נבחר להיות מו"צ וחבר בבד"צ של ק"ק קראון
הייטס במשך טו"ב שנים
השאיר אחריו דור ישרים חסידים שלוחים ומתנכים ועוסקים בצ"צ
נפטר ערב שבת קודש ל' ניסן א' דר"ח אייר ה'תש"פ
והובא למנוחות בו ביום אחרי חצות
ת"נ צ"ב ה'
ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומיד ממש

לע"נ

הרה"ח ר' חנן ב"ר אברהם הלוי
ע"ה
ליון
לרגל היאָרצייט, ל' ניסן – אדר"ח אייר
ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש

לז"נ

הרה"ח הרה"ת הרב ר' מרדכי צבי
ב"ר חיים יוסף שלמה ע"ה
גרינוואלד
מחנך ב"בית הספר למלאכה" ותושב כפר חב"ד
זכה לפעול בשליחות כ"ק אדמו"ר מלך
המשיח שליט"א בארץ הקודש
נלב"ע ג' אייר ה'תשע"ח
ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והוא בתוכם
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

הרה"ח ר' משה נחום ב"ר מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נלב"ע כ"ב ניסן ה'תשע"א

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

לז"נ

מרים ע"ה בת יבלח"ט ר' אפרים זאב שליט"א

שמואלי

לרגל היארצייט, ח' אייר

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

הת' אלטר דוד שיחי

ליבערמאן

לרגל התחלת הנחת התפילין

ו' אייר ה'תשפ"ה

שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

ויזכה להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

החיילת ב"צבאות ה'"

חי' מושקא תחי'

בת ר' לוי יצחק ומרת שיינא שיחיו

לוינ

לרגל לידתה, בדר"ח אייר ה'תשפ"ה

ולזכות זקני'

והרה"ח ר' חיים משה וזוגתו שיחיו לוינ –

שלוחים בקנסינגטון, ברוקלין ניו יורק

והרה"ח ר' ירחמיאל וזוגתו שיחיו בעלינאוו –

שלוחים במרכז חב"ד חי מנחם בס. פאולו, ברזיל

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י ר' שמואל וזוגתו שיחיו

שפריצער

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

החסיד האהוב הבלתי נשכח, מגזע חסידי חב"ד

הרה"ח הרה"ת ר' ישראל הלוי

ב"ר שניאור זלמן הלוי

ע"ה

דוכמאן

לרגל היאָרצייט, ו' אייר

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הודעה ובקשה

בימים אלו שוקדים ב"מכון להפצת תורתו של משיח" להכין

לדפוס את חמשת הכרכים של דברי משיח תשמ"ז.

ובהזדמנות זו, הננו לפנות שוב לקהל אנ"ש והתמימים

שיחיו, בבקשה כפולה ומכופלת:

אנא, מי שיש תח"י הנחות, ר"ד מחלוקת הדולרים או יומני

בית חיינו וכיו"ב משנת תשמ"ז שטרם פורסמו, שלא ימנע בר,

ויואיל לשגר את זה למערכת בהקדם הכי האפשרי,

לתועלת עם ישראל הצמא לדבר ה'!

*

"ואשרי חלקם וגדול זכותם של כל אלו ושל יוצאי חלציהם שי'

שהתעסקו וממשיכים להתעסק בהדפסת הספרים,

ע"י סיוע בממונם, או טירחא בגופם וכיו"ב"

(תרגום מ"דבר מלכות" ש"פ חוקת תנש"א - מוגה)

לתרומות והקדשות פנו בהקדם:

טל"/וואצפ: 718-5603770 | אימייל: torasmoshiach@gmail.com

<https://bit.ly/torasmoshiach> | [https://cash.app/\\$torasmoshiach](https://cash.app/$torasmoshiach)

והעיקר - שנזכה לשמוע "דברי משיח" מפיו של משיח

צדקנו כ"ק אדמו"ר שליט"א תיכף ומיד ממש!

"המכון להפצת תורתו של משיח"

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו –

כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א

בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאָו!

לזכות

מנחם טובי' בן שטערנא

הינדא יוכבד בת חייענא רחל

וילדיהם:

עוזיאל, יהושע, רבקה דינה, טויבא,

פינחס מענדל, שרה אסתר,

ראובן צבי יהודה, חיים יעקב

שיחיו

שיזכו להפיץ את בשורת הגאולה והגואל

מתוך בריאות נכונה ועשירות מופלגה

בטוב הנראה והנגלה

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א